

Vlaams
Parlement

vergadering **C244**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 28 mei 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse noodhulp voor Kasai – 2015 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de tweede brexitrondetafel – 1732 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de tweede brexitrondetafel en de strategie van de Vlaamse overheid – 1842 (2017-2018)	4
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de resultaten van de EU-onderhandelingen met Japan en Singapore – 1734 (2017-2018)	14
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mogelijke deelname in Benelux-verband aan komende wereldtentoonstellingen – 1850 (2017-2018)	18
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de dreigende handelsoorlog en de dialoog met de VS over de invoerheffingen op staal en aluminium – 1893 (2017-2018)	20
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de EU-begroting 2021-2027 – 1899 (2017-2018)	23
VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Europese middenveldorganisaties en de toenemende beperking van hun activiteiten door hun respectieve overheden – 1933 (2017-2018)	28
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het recente bezoek van de minister-president aan Palestina en Israël, en de recente dramatische gebeurtenissen – 2011 (2017-2018)	31
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over mogelijke pogingen tot beïnvloeding en lobbyacties door Azerbeidzjan en andere dictatoriale regimes – 1992 (2017-2018)	36

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse noodhulp voor Kasai – 2015 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister-president, uit het rapport van UNICEF blijkt dat meer dan de helft van alle kinderen in de Congolese provincie Kasai ernstig ondervoed is. 400.000 van hen dreigen te sterven als er niet snel hulp komt. Door het geweld in Kasai zijn ongeveer anderhalf miljoen mensen uit hun huizen en dorpen verdreven. Ze hebben hun gronden niet kunnen bewerken, kunnen niet oogsten en hebben geen toegang tot drinkbaar water of gezondheidszorg. Het rapport van UNICEF wijst uit dat dringende humanitaire hulp nodig is voor 2,3 miljoen kinderen in Kasai. De gevechten zijn geluwd, wat volgens UNICEF een unieke kans is om hulp tot in het getroffen gebied te krijgen.

Minister-president, u besliste naar aanleiding van dit rapport om onmiddellijk 150.000 euro vrij te maken voor de noodsituatie in Kasai, in samenwerking met UNICEF. Daarnaast draagt Vlaanderen jaarlijks bij aan het Central Emergency Response Fund van de Verenigde Naties (CERF) dat als doel heeft op een tijdige en betrouwbare manier steun te verlenen aan de slachtoffers van gewapende conflicten en natuurrampen.

Minister-president, de Democratische Republiek Congo is geen partnerland van Vlaanderen, maar u besliste toch om naar aanleiding van het UNICEF-rapport over de dringende nood aan humanitaire hulp een bijdrage te leveren. Hoe zullen deze middelen concreet worden aangewend? Kunt u meedelen hoeveel van de 600.000 euro aan CERF dit jaar zal worden aangewend voor de Congolese provincie Kasai?

Het conflict in Kasai is al bezig sinds de zomer van 2016. Toegang tot het gebied was zeer moeilijk voor westerse ngo's. Is de toegang tot het getroffen gebied al mogelijk? Kunnen westerse ngo's ter plekke hulp bieden? Hoe verloopt de samenwerking tussen VN-waarnemers en UNICEF?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Bij het vernemen van het nieuws heb ik onmiddellijk middelen vrijgemaakt voor die noodsituatie met de bedoeling bij te dragen aan de realisatie van het actieplan van UNICEF.

Het Belgisch comité voor UNICEF zal onze bijdrage overmaken aan UNICEF International. Via de secretaris kan ik u het actieplan van UNICEF bezorgen. Het is een document dat ik u kan geven. Daarin zult u zien welke urgenties er allemaal zijn. Het grootste deel van de middelen gaat naar voeding. Momenteel zijn naar schatting 770.000 kinderen ondervoed.

In het antwoord op uw schriftelijke vraag van 13 december 2017 kunt u lezen dat CERF enkel ongeormerkte hulp ontvangt. Precies doordat de hulp niet is geormerkt, kan er snel hulp worden ingeschakeld ten dienste van de meest urgente noden. Onze bijdrage van 600.000 euro wordt dus toegevoegd aan het totale budget. Aangezien we geen geormerkte hulp bieden en ook niet kunnen bieden, is het niet mogelijk onze bijdrage te linken aan uitgaven in één bepaald land.

CERF is wel erg transparant over wat het doet met de middelen. Op de website van CERF kunt u die rapportering zien. In 2018 is er al 47.822.102 US-dollar uitgegeven aan humanitaire acties in de Democratische Republiek Congo. Het land

is dan ook de tweede grootste ontvanger van CERF-financiering in 2018 na Jemen. Niet alle interventies in de Democratische Republiek Congo zijn gericht op Kasai; ook andere regio's of acties op nationaal niveau worden ondersteund. Wel is het zo dat Kasai momenteel het epicentrum is van de noodsituatie in het land.

Van deze 47,8 miljoen US-dollar ging 15.034.034 US-dollar naar UNICEF, wat UNICEF tot de grootste ontvanger maakt van CERF-financiering in de Democratische Republiek Congo in 2018.

Sinds enkele weken is het conflict gekalmeerd waardoor de toegang tot de regio is verbeterd. Dit was voor UNICEF dan ook de aanleiding om een actieplan uit te werken. Uiteraard blijft de veiligheidssituatie nog erg volatiel. De hulp van UNICEF is internationaal gecoördineerd door het United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), het humanitair coördinatieagentschap van de VN. Er zijn diverse VN-agentschappen, diverse internationale ngo's en lokale ngo's die toegang hebben tot de bevolking in nood.

Alles wordt gecoördineerd. De bijdrage van de humanitaire actoren, zowel VN-agentschappen als internationale ngo's, wordt gecoördineerd vanuit een taskforce in Kasai opgericht door OCHA.

VN-waarnemers opereren onafhankelijk. Ze worden aangesteld door de Mensenrechtenraad – de Human Rights Council –, om onderzoeksdaden te verrichten en hierover te rapporteren.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister-president, u nam inderdaad een snelle en duidelijke beslissing naar aanleiding van het UNICEF-rapport. U maakte direct 150.000 euro vrij. Ik ben heel blij dat ik het actieplan van UNICEF kan krijgen. Zo kan ik mee volgen wat UNICEF daar verwezenlijkt. Laten we hopen dat de situatie voor de kinderen daar stilaan verbetert. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, ik wil namens mijn fractie mijn waardering uitdrukken voor het initiatief van de Vlaamse Regering om snel op de noodsituatie in te spelen, en dit via de multilaterale hulp die UNICEF als internationale organisatie biedt. Zo biedt Vlaanderen mede een antwoord op deze crisis.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de tweede brexitrondetafel – 1732 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de tweede brexitrondetafel en de strategie van de Vlaamse overheid – 1842 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, ik heb samen met de heer Kennes een vraag over dit onderwerp. Mijn collega heeft een iets uitgebreidere vraag, het antwoord zal ons allen bijzonder aanbelangen.

Op dinsdag 17 april vond de tweede brexitrondetafel plaats. We lazen hierover het een en ander in de media. We hebben onze voelsprietten uitgestoken om een en ander te horen.

U hebt alvast opnieuw uw pleidooi voor een handelsvriendelijke brexit herhaald. Toch waarschuwde u de aanwezige ondernemingen dat ze niet op hun lauweren mogen rusten. U zei dat er al moest worden nagedacht over hun vernieuwde bedrijfsprocessen en over het aanboren van nieuwe markten voor onze Vlaamse bedrijven. Tijdens de rondetafel zouden verschillende bedrijfsleiders hun zorgen hebben geuit over mogelijke douaneproblemen na de brexit.

Ik heb vanuit het Comité van de Regio's stappen ondernomen door onder meer andere regio's via deze instelling naar de haven van Zeebrugge te brengen om ter plaatse een overleg met de bedrijven te hebben, en om met de CEO van de haven van Zeebrugge, Joachim Coens, eens te luisteren naar hun bezorgdheden, ideeën en voorstellen. Ik heb daar vastgesteld dat de haven van Zeebrugge rekening houdt met de situatie, maar dat ze zich ten zeerste voorbereidt. Tegelijk blijft de haven van Zeebrugge met die overslag van maar liefst 45 procent een belangrijke buur en handelspartner van de verschillende havens in het Verenigd Koninkrijk.

Ik had de eer om vorige week naar Ierland en Noord-Ierland te reizen. We hebben daar vanuit het Comité van de Regio's contacten gehad met lokale bedrijven die daadwerkelijk op de grens liggen, die hun bezorgdheid hebben geuit, net zoals lokale en nationale politici, en die gewezen hebben op de impact van de brexit. Daar speelt niet enkel het louter economische maar ook de gespannen situatie, en het vredesakkoord, dat hopelijk niet onder druk komt te staan. De bedrijven die we hebben bezocht, wezen erop dat ze uiteraard goederen hebben uit Ierland en Noord-Ierland. Als er een invoering van douanetarieven zou komen, wordt zo'n bedrijf van de markt gespeeld. Hun concurrentiepositie zou dan onder druk komen te staan. Toevallig had de eerste minister een dag of twee later zelf contact met nationale Ierse politici, op de grens met Noord-Ierland. Hij heeft er een gelijkaardig verhaal gehoord.

We mogen niet blind zijn voor de concurrentie binnen de Europese Unie. De haven van Zeebrugge is een belangrijke economische motor van Vlaanderen, naast Antwerpen en Brussel. We zitten wel met zeer nabijgelegen havens – Rotterdam, Le Havre en verder – die ook heel wat overslag hebben naar het Verenigd Koninkrijk. We mogen niet vergeten dat de havens van het Verenigd Koninkrijk allemaal privéhavens zijn, dat is een groot verschil met die van ons.

Minister-president, u verwees bij de tweede rondetafel over de brexit terecht naar de rol van Flanders Investment & Trade (FIT): begeleiding en adviesverlening, en er is een meldpunt. Ook andere Europese lidstaten – de heer Kennes zal er wellicht naar verwijzen – nemen initiatieven, en misschien is het nuttig om te zien op welke manier daarop kan worden ingespeeld.

Mijn vraag is nu meer dan een maand oud. Ondertussen vernam ik dat federaal minister van Financiën Van Overtveldt inspanningen heeft gedaan om douaneambtenaren aan te nemen zodat ter plaatse meer douaneambtenaren aanwezig zullen zijn, zowel in Zeebrugge als in Antwerpen, zodat daar geen lange files staan, indien er geen akkoord over een douane-unie zou komen. Er blijven nog heel wat bezorgdheden bestaan bij ondernemers en bedrijfsleiders van kmo's en grote ondernemingen.

Hoe evalueert u deze tweede rondetafel? Wat is de impact van FIT of wat kan FIT doen? Wat zijn de bezorgdheden van de ondernemers en havens? Kunt u daarover meer toelichting geven?

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, het belang van de brexit en de impact daarvan voor Vlaanderen zijn al een paar keer geschetst. We weten dat we in een verregaand en zeer diepgaand proces verwickeld zijn geraakt, en dat er ter zake nog heel wat knelpunten zijn. We weten dat de Britse regering weg wil uit de gemeenschappelijke markt, uit de douane-unie, weg wil van het juridisch toezicht van het Europees Hof van Justitie in Luxemburg. Ze heeft rode lijnen getrokken, maar ook de EU27 heeft duidelijke lijnen getrokken. We zitten dus in een periode van zeer grote onzekerheid over het tot stand komen van een nieuw vrijhandelsakkoord, een onzekerheid die ook sterk samenhangt met binnenlandse politieke ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk, waar er toch ook vaak onduidelijkheid is over wie nu precies wat verdedigt en hoever iemand kan gaan in een engagement tegenover Europa.

We kennen het probleem van de Ierse kwestie, de grens die er eigenlijk geen mag zijn, die dat niet opnieuw mag worden, maar ook wil het Verenigd Koninkrijk geen nieuwe grens in de Ierse Zee tussen de twee eilanden. Dat is een moeilijke knoop. Er is het belang voor Vlaanderen van een level playing field. We willen geen nieuwe handelsbelemmeringen met het Verenigd Koninkrijk, maar we willen ook niet verzeilen in een positie van oneigenlijke concurrentie door Britse bedrijven. Als lid van de EU zijn we immers gebonden aan milieu-, arbeids- en klimaatstandaarden, waar het Verenigd Koninkrijk wellicht over een tijd niet meer onder valt. Dat weten we niet, maar dat zou kunnen, en als het daar niet of in mindere mate onder valt, dan ontstaat ter zake op een of andere wijze een concurrentievoordeel. Dat geldt ook voor belastingen, staatssteun en het aanbestedingsbeleid. Bovendien moeten de Vlaamse ondernemers rekening houden met een toename aan belemmeringen, vooral dan die bedrijven die geen ervaring hebben met export of import vanuit landen die niet tot de interne markt behoren.

Uiteraard kan men hopen op een 'soft brexit'. Minister-president, ik weet dat u daar een voorstander van bent. In Vlaanderen zijn we dat eigenlijk in grote mate. Het is onze wens dat dat op die manier kan worden afgerond, maar we moeten er ook rekening mee houden dat er finaal een ander scenario uit de bus komt, en ook met een 'no deal'-scenario moeten we rekening houden. Naargelang de tijd voortschrijdt, moeten we ons zeker ook op dat scenario durven voor te bereiden.

De onlangs georganiseerde tweede rondetafel is een goede aanzet. De Vlaamse Regering en de overheid moeten op basis van de dialoog met de ondernemers ondersteunende maatregelen nemen. Het zou dus getuigen van een verstandig beleid om Vlaanderen voorzichtigheidshalve op alle scenario's voor te bereiden. Ook het bedrijfsleven moet het advies krijgen hiermee rekening te houden. Ik ben gaan kijken hoe dat bij de noorderburen wordt aangepakt. Daar heeft de regering een zeer proactief beleid uitgebouwd. Ze heeft ingezet op de uitbreiding van de douanecapaciteit, en ook van, bijvoorbeeld, landbouwgerelateerde keuringsorganisaties. Verder zijn er een hele reeks ondersteunende maatregelen voor wat ze daar het midden- en kleinbedrijf noemen.

Zelfs indien er alsnog een akkoord wordt bereikt, dan nog moet Vlaanderen zich voorbereiden op die nieuwe relatie. Er is dus nood aan een globaal actieplan.

Minister-president, op welke wijze bereidt de Vlaamse overheid zich voor op een mogelijk 'no deal'-scenario? Het bedrijfsleven is zelf verantwoordelijk voor een goede voorbereiding op de gevolgen van de brexit, maar de Vlaamse overheid kan hiervoor ondersteuning bieden. Op welke wijze zullen de economische sectoren die worden getroffen, door de Vlaamse overheid worden ondersteund in de voorbereiding op een mogelijk 'no deal'-scenario, om het effect daarvan te verminderen?

Nederland heeft de Brexit Impact Scan in het leven geroepen. Dat is een digitale tool waarmee een ondernemer door middel van enkele vragen wordt gewezen op

de gevolgen van de brexit voor een specifiek onderdeel van zijn bedrijfsprocessen. Er worden tevens adviezen aangereikt over de wijze waarop de ondernemer zich het best kan voorbereiden. De tool is voldoende flexibel, zodat hij vlot kan worden aangepast zodra er een beter beeld ontstaat over de toekomstige handelsrelatie tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. Dat is belangrijk. Heeft de Vlaamse overheid ook een gelijkaardige impactscan ontwikkeld, of heeft men de intentie om dat alsnog te doen, en hoe ziet men dan de timing?

Op welke wijze worden de Vlaamse ondernemers ondersteund bij het verminderen van de afhankelijkheid van het Verenigd Koninkrijk als afzetmarkt? In welke mate worden ondernemers ondersteund om advies in te winnen in hun zoektocht naar alternatieve markten?

Naast Vlaanderen worden ook Nederland en Ierland mogelijk zwaar getroffen door de brexit. In welke mate hebt u, al dan niet in overleg met de voornoemde landen, stappen gezet bij de EU om de getroffen landen en regio's te laten erkennen als zones waar investeringssteun mag worden gegeven? Zo neen, bent u bereid om daarin mee te gaan, om met de zwaarst getroffen landen enkele stappen richting de EU te zetten?

In welke mate brengen de diverse Vlaamse departementen in kaart welke maatregelen in hun beleidsdomein moeten worden genomen om de verstoringen als gevolg van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU zo goed mogelijk op te vangen? Dat is dus een vraag specifiek gericht aan al onze Vlaamse administraties.

Welke maatregelen hebt u tot op heden genomen voor het aantrekken van investeringen van bedrijven die het Verenigd Koninkrijk verlaten of zich hebben voorgenoemen om hun investeringen daar te heroverwegen? Zijn er ook al bedrijven bekend die nu hebben beslist om zich om die redenen in Vlaanderen te vestigen, of die hebben aangegeven dat de brexit, samen met andere factoren, een doorslaggevend element is geweest?

Een cruciale rol zal zijn weggelegd voor de douane, die onder de federale bevoegdheid ressorteert. Collega Vanlouwe heeft verwezen naar initiatieven van de minister van Financiën ter zake. Dat is dus inderdaad federale bevoegdheid. In welke mate is er overleg met de federale overheid om de gevolgen vanuit de invalshoek van de douaneformaliteiten en douanewerkzaamheden te analyseren, zodat die kunnen worden doorvertaald naar personele en materiële consequenties voor de douane? Werden er tot op heden in het kader van de douane al concrete maatregelen genomen in het licht van de brexit, en dat in overleg met de deelstaten?

Voorzitter, het zijn heel wat gedetailleerde vragen, maar ik denk dat het onderwerp dat ook verantwoordt.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Beide collega's stellen inderdaad zeer gedetailleerde vragen. Maar het is natuurlijk een onderwerp dat u terecht blijft bekommeren en dat ons allemaal bezighoudt, helaas wellicht nog een tijdje in een sfeer van onzekerheid.

Ik formuleer hierbij een algemeen voorbehoud. Omdat we nog altijd wachten op klare standpunten vanwege de Britten en omdat het momenteel voor iedereen nog onduidelijk is welke richting we uitgaan, hebben we inderdaad van meet af aan helaas rekening moeten houden met het slechtste scenario.

Mijnheer Vanlouwe, het rondetafelgesprek was volgens mij een zeer nuttige oefening van de beide zijden: voor mij, om te luisteren naar de wereld van het bedrijfsleven en anderzijds voor hen, om van onze kant nog eens duidelijk te maken

welke maatregelen we allemaal nemen en wat we allemaal aanbieden ter ondersteuning van de bedrijven.

Uit de zeer interessante betogen van de diverse deelnemers heb ik vooral onthouden dat de impact van de brexit voor hen over het algemeen negatief is. In het zogenaamde 'no deal'-scenario is de impact van de brexit voor veel deelnemers desastreus. U kent de berekeningen: we kunnen tot 2,6 procent verlies van het bruto nationaal product (bnp) hebben. Uiteraard komen er dan negatieve gevolgen naar voren voor een aantal heel belangrijke sectoren.

U weet dat wij van meet af aan hebben gepleit voor een zogenaamde zachte brexit, met een verregaande handelsfacilitering. Voor ons zijn nultarieven de hoogste prioriteit, maar ook met douanesamenwerking. Ik heb hier al gezegd dat we moeten kijken naar buitenlandse voorbeelden, onder andere wat de Canadezen en de Verenigde Staten hebben afgesproken inzake de controle op hun wederzijdse grens.

Wat de douane betreft, heb ik niet alleen verwezen naar buitenlandse voorbeelden, maar heb ik ook van meet af aan aan minister Van Overtveldt gezegd – en we hebben hem dat ook bezorgd – dat er werk zou moeten worden gemaakt van een minimum aan formaliteiten met digitalisering, 'e-customs', 'preclearance' en wederzijdse erkenning van 'Authorized Economic Operators', een model dat we kennen vanuit andere beleidsdomeinen. Verder kunnen er nog diverse faciliterende modellen worden onderzocht. Ik heb minister Van Overtveldt, die ik daarover natuurlijk al mondeling had gesproken, diverse keren per brief gevraagd om werk te maken van de voorbereidingen om de Belgische douanediens ten maximaal te wapenen tegen de gevolgen van de brexit. Voorts moeten wij de huidige samenwerking die er momenteel is met het Verenigd Koninkrijk, op andere domeinen zo veel mogelijk voortzetten.

Een ander punt dat aan bod kwam bij de deelnemers, is dat de transitiefase van 21 maanden, zoals die nu wordt vooropgesteld in het terugtrekkingsakkoord, voor de meeste deelnemers onvoldoende lang lijkt te zijn.

U weet dat er op dit ogenblik langs de kant van Europa geen voornemen is om daar iets aan te wijzigen. We bevinden ons momenteel ook in een onderhandelingsfase. Maar als men zich realiseert wat ik in het begin heb gezegd, namelijk dat de situatie onduidelijk is... Hoe langer die onduidelijk blijft, hoe groter de impact van een korte overgangsperiode is. Als je vroeg weet waar je aan toe bent, heb je ook een langere overgangsperiode, ook al in de loop van de twee jaar die nu loopt, terwijl er daarover op dit ogenblik geen duidelijkheid is.

Ik heb de deelnemers gevraagd om mij te blijven informeren over hun belangen, over nieuwe evoluties en nieuwe desiderata. Maar ik heb ook nog eens van de gelegenheid gebruik kunnen maken om de deelnemers en de vertegenwoordigers van de organisaties duidelijk te maken wat ik allemaal al doe om de brexit zo goed mogelijk tot een einde te brengen.

Ik heb verwezen naar de Brexit Task Force van de Vlaamse overheid, de rol van het Departement Buitenlandse Zaken, de acties van Flanders Investment & Trade, en uiteraard ook naar alle internationale contacten die ik heb en acties die ik onderneem, in de eerste plaats met het onderhandelingssteam van Michel Barnier, maar ook met beleidsmakers van de andere lidstaten.

Het rondetafelgesprek was voor veel deelnemers een nuttige wake-upcall en een herinnering aan het feit dat de brexitonderhandelingen nog altijd niet in kannen en kruiken zijn en dat er nog altijd geen zekerheid is over de richting die we uitgaan. Zoals ik al zei, valt het desastreuze 'no deal'-scenario nog altijd niet uit te sluiten.

Ik heb ook heel wat opgestoken van de betogen van Stefaan De Rynck, adviseur van toponderhandelaar Michel Barnier, die we hadden uitgenodigd als gastspreker op de rondetafel en die ook diverse betogen heeft gehouden. De heer Barnier kon zelf niet komen. Maar Stefaan De Rynck, een Vlaming, zit eigenlijk in de eerste lijn en is permanent aanwezig. Hij maakt deel uit van het team van Barnier en is aanwezig bij alle onderhandelingen. De informatie die we kregen, kwam dus uit de eerste hand. Hij heeft nogmaals bevestigd dat de manoeuvreerruimte voor een handelsvriendelijke brexit op dit ogenblik sterk beknot wordt door de huidige Britse politieke uitgangspunten. We kennen die standpunten: ze sluiten een voortgezette deelname aan de interne markt en de douane-unie uit.

We weten dat er allerlei dingen bewegen in het Verenigd Koninkrijk en dat er nieuwe voorstellen worden gelanceerd. Maar die zijn absoluut niet opgenomen in de voorstellen van het Verenigd Koninkrijk bij monde van Theresa May.

De Europese Raad heeft op 23 maart duidelijk gesteld dat het EU-aanbod inzake dat toekomstige partnerschap nog kan evolueren in functie van veranderde standpunten bij het Verenigd Koninkrijk. Zoals ik al zei, is alles nog in beweging. Maar voorlopig geldt dat de regering-May vasthoudt aan een aantal rode lijnen.

Belangrijke elementen zijn de uitstap uit de interne markt en het wegvallen van een douane-unie. Dat beperkt uiteraard de mogelijkheden voor een toekomstig partnerschap. We zitten dan bijna automatisch bij een vrijhandelsakkoord. Wat ons betreft, wordt het dan een 'vrijhandelsakkoord-plus', maar veel andere mogelijkheden zijn er niet.

Ik heb een wake-upcall gehouden ten aanzien van de bedrijven. Ik heb gezegd dat het, los van de vraag of het nu het best mogelijke of het slechtste scenario wordt, altijd minder goed zal worden dan het nu is. We kunnen niet alle voordelen van de huidige interne markt behouden indien de Britten dan niet willen. Ik heb hen gezegd dat ze aan een diversificatie van de markten moeten denken. Voor ons is het Verenigd Koninkrijk de vierde grootste exportmarkt. Onze bedrijven moeten er rekening mee houden dat het ginds veel moeilijker zal worden. Ze moeten inzetten op diversificatie binnen en buiten de EU.

Ik heb ook gezegd dat we ter beschikking staan om te helpen met de kmo-portefeuille, met financiële steun voor opleidingen en advies om in nieuwe landen kansen en nieuwe klanten te ontdekken. Uiteraard biedt FIT advies en begeleiding ter plaatse. We geven financiële steun aan de bedrijven die prospectieactiviteiten opzetten en er is de deelname aan beurzen. Ik heb nog eens herhaald en beklemtoond dat dit openstaat voor alle bedrijven.

Wat de voorbereidingen van een 'no deal'-scenario betreft, wil ik nog eens beklemtonen dat de EU de onderhandelingen voert. De EU moet de implicaties van een 'no deal'-scenario proberen te vermijden of desgevallend zo veel mogelijk proberen af te zwakken en iets minder hard te maken voor de Vlaamse economie en voor alle economieën die worden getroffen.

We staan in nauw contact met de Europese Commissie en met de ons omringende landen. We dringen daar heel de tijd op aan. We staan ook in contact met de Britten en ook daar dringen we hierop aan. We zien dat er bewegingen ontstaan en dat ervoor wordt gepleit tot een vorm van douane-unie te komen, maar er is nog niets beslist.

Het enige lichtpunt is dat premier May heeft aangekondigd finaal met een witboek te komen. Tot nu toe waren er nooit Britse teksten. Er waren enkel de toespraken van premier May. De Britten hebben natuurlijk ondervonden dat ze hiermee tegenover het zeer sterke team van de heer Barnier altijd zwak aan de onderhandelingstafel kwamen en eigenlijk enkel de facto konden antwoorden op de zeer concrete en precieze voorstellen van de Europese Commissie.

Voor het overige is het natuurlijk zo dat het bedrijfsleven zich op die gevolgen moet voorbereiden. We kunnen hun alle steun en hulp bieden, maar we zullen niet in hun plaats exporteren of nieuwe markten zoeken. Dat is hun taak. Zoals ik al heb gezegd, staan hiervoor diverse instrumenten ter beschikking. FIT ondersteunt en sensibiliseert de Vlaamse bedrijven permanent en op alle mogelijke vlakken. FIT ondersteunt uiteraard de bedrijven die naar het Verenigd Koninkrijk blijven uitvoeren en werkt mee aan pogingen tot diversificatie van de uitvoer.

Voorzitter, ik heb al gezegd dat FIT diverse instrumenten ter beschikking heeft. Ik zal de lange lijst van de instrumenten die zijn ontwikkeld, aan de commissiesecretaris bezorgen, zodat dit nog eens aan de commissieleden kan worden bezorgd. Iedereen kan dan kennisnemen van wat al is ontwikkeld. Ik denk niet dat dit de essentie is van het politieke antwoord dat ik hier moet geven of dat hier wordt verwacht.

In december 2017 heeft FIT de brochure 'BREXIT – een stand van zaken' ontwikkeld. Hierin wordt ten behoeve van de exporteurs ingegaan op zeer specifieke aspecten, zoals douane, normen, verpakkingen, vergunningen, wisselkoersrisico's en dergelijke. Eigenlijk kan de inhoud van die brochure worden vergeleken met de adviezen die in de Nederlandse Brexit Impact Scan worden verstrekt. Misschien kan FIT dit nog een beetje meer diversifiëren naargelang de sector waarover het gaat. Ik zal vragen of dat eventueel kan. Eigenlijk betreft het een zeer goed overzicht waarin FIT al die aspecten behandelt. Ik zal het aan de commissiesecretaris bezorgen, maar het staat ook online.

We onderzoeken nu of we voor buitenlandse bedrijven met activiteiten in het Verenigd Koninkrijk een tool voor een brexodus impact scan kunnen ontwikkelen. We moeten hen duidelijk maken wat de impact van brexit op hun bedrijf zal zijn. Op die manier kunnen we makkelijker behoeften detecteren en strategische beslissingen nemen.

Tot nu toe hebben al mijn missies in het buitenland me geleerd dat het bedrijfsleven buiten de EU zich er nauwelijks van bewust is dat het Verenigd Koninkrijk een derde land wordt. Ik heb dat in Israël vastgesteld. Als we daar zeggen dat het totaal zal veranderen en als duidelijk wordt dat wij hiermee bezig zijn, blijkt dat dit in het verre buitenland nauwelijks is doorgedrongen. Het zou niet slecht zijn een brexodus scan te hebben voor de buitenlandse bedrijven die met barrières zullen worden geconfronteerd indien ze langs het Verenigd Koninkrijk in de EU willen geraken.

Na Ierland en uiteraard het Verenigd Koninkrijk zelf, wordt Vlaanderen, samen met Nederland, het zwaarst getroffen. Ik heb geregeld contact met de regeringen van die landen. Op 19 maart 2018 heb ik de Ierse minister van Europese Zaken ontmoet. De lijnen zijn heel duidelijk. De Ierse Regering heeft dezelfde visie ontwikkeld. Uiteraard zijn de mensen ginds nog meer bekommerd om de grens tussen de republiek en Noord-Ierland dan wij. Dit is voor hen een concrete en directe situatie.

Maar voor de rest zitten zij op onze lijn.

Wat het systeem van regionale steunkaarten betreft, hebben mijn diensten al contact genomen met de Europese Commissie om die kwestie aan te kaarten. De Commissie nam nota van onze opmerkingen maar gaf nog geen uitsluitsel over haar positie. Wij hopen dat we in de komende weken een bijkomend overlegmoment kunnen inlassen om die zaak meer in detail te bespreken.

De brexit taskforce brengt experts van de verschillende Vlaamse departementen samen in een zogenaamd dossierteam. Binnen dat dossierteam worden impactanalyses uitgevoerd. Er wordt onderzocht welke maatregelen moeten en kunnen worden genomen om negatieve gevolgen van de brexit op te vangen in de diverse beleidsdomeinen. Over het resultaat van deze inspanningen wordt gerapporteerd aan het Strategisch Overlegorgaan Internationale Aangelegenheden en de Werkgroep Europees Handels -en investeringsbeschermingsbeleid.

FIT is al een hele tijd bezig met de investeringsopportuniteiten die zich aandienen. Het gaat om een verhoogde proactieve aanpak, zowel in het VK zelf als bij multinationals die geen Britse multinationals zijn en elders gebaseerd zijn maar wel vestigingen hebben in het VK. Om die reden hebben we het FIT-team in Londen versterkt en zijn ook onze mensen buiten het VK daar heel sterk mee bezig.

We zien een duidelijke groei van de stroom van de leads voor buitenlandse investeringen. Er zitten ook een paar tientallen projecten in de pijplijn die kunnen worden gelinkt aan de brexit. Hierbij gaat het in ongeveer 50 procent van de gevallen om Britse bedrijven zelf. De andere 50 procent zijn andere bedrijven: Japanse Indiase, Amerikaanse, Braziliaanse enzovoort. Het gaat over bedrijven die eraan denken om te verhuizen, die overwegen om naar het continent te komen maar waarvan het niet zeker is dat wij die binnenhalen. We werken daar wel actief op en zetten al onze voordelen met betrekking tot een vestiging hier uiteraard dik in de verf. We zien echter dat in vele gevallen nog geen beslissing is genomen, met uitzondering van een aantal verzekeringsmaatschappijen die nu al hebben gezegd dat ze naar Brussel komen of dat ze een bijhuis zullen vestigen in Brussel. De meesten wachten nog wat af wat de situatie wordt en hoe de vrije handel tussen de twee landen zal verlopen. Dat zijn allemaal elementen die voor hen belangrijk zijn in de beslissing die zij zullen nemen.

Wat de douane betreft, heb ik als eerste binnen de EU de nadruk gelegd op een vlotte douanedoorstroming post-brexit voor onze havens. Voor de kosten van onze exporterende bedrijven is dit van het allergrootste belang. Ik heb het nog niet over nieuwe files die zullen ontstaan maar ook over de formaliteiten, de grote vertragingen, de grote problemen met bijvoorbeeld vers fruit en groenten, die 's nachts vertrekken en die als eerste op de vroegmarkt moeten zijn. Die zullen veel hinder ondervinden als gevolg van controles en grote vertragingen, wat de zaken misschien wel onmogelijk zal maken.

Ik heb dat brexitrondetafelgesprek georganiseerd om onder andere ook daarover van gedachten te wisselen. Ik heb ook een brief gestuurd naar de minister van Financiën en Fiscale Fraudebestrijding, Johan Van Overtveldt. Hij heeft intussen beslist om een eerste contingent bijkomende mensen aan te werven bij de administratie Douane en Accijnzen. Ook daar wordt werk gemaakt van de ideeën en voorstellen die wij hebben gelanceerd: authorized economic operator, preclearance, digitalisering enzovoort. We moeten echt kijken naar wat zich voordoet aan de grens tussen Canada en de VS om daar lering uit te trekken en te zien op welke manier onze douane kan worden georganiseerd.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, ik dank u voor uw zeer uitvoerig standpunt. Ik denk dat ik de eerste vraag over de brexit een kleine twee jaar geleden heb gesteld en dat ik die zelfs vóór het referendum heb gesteld. De vraag was toen of u voorbereid was. U zei dat u door de Studiedienst van de Vlaamse Regering een studie had laten uitvoeren over wat de mogelijke impact van de brexit zou zijn. Uiteraard was dat dan eerder macro-economisch.

Toen gingen wij er nog allemaal van uit dat die brexit een dreiging was en was de verwachting niet dat een meerderheid van de Britten daadwerkelijk zou stemmen voor een uittrede uit de Europese Unie. Maar dat is intussen een realiteit. "A brexit is a brexit", heeft prime minister Theresa May meermaals gezegd. En daarop terugkomen heeft weinig zin.

Het is dan ook inderdaad een zaak om klaar te staan, om de impact van die brexit op te vangen. U hebt meermaals gezegd dat die impact negatief is, een verlies van 2,6 procent voor het bbp, ook in het VK. Het is natuurlijk een crisissituatie, die woorden zal ik niet in de mond nemen, maar ik herinner me twintig à dertig jaar

geleden dat een belangrijk ondernemer uit Vlaanderen, André Leysen, zei dat crisissen uitdagingen zijn. Zij leiden tot nieuwe opportuniteiten en tot nieuwe mogelijkheden. Ik ben dan ook blij dat u, ondanks dit eerder negatieve beeld van de impact, zegt dat er moet worden gewerkt aan een slimme en efficiënte aanpak.

We moeten werken in het kader van de douane aan digitalisering. Er moet worden gedacht aan andere facilitaire modellen om een vlotte afhandeling te krijgen van de douaneformaliteiten.

U hebt ook verwezen naar de impactscan. Er is een impactscan geweest voor de brexit op macro-economisch vlak, maar nu ook op micro-economisch vlak voor bedrijven opdat zij weten wat de gevolgen heel concreet zullen zijn wanneer ze bijvoorbeeld diepvriesproducten uit Vlaanderen willen uitvoeren, wanneer er vers fruit naar het Verenigd Koninkrijk zou gaan. Toen ik de haven van Zeebrugge ben gaan bezoeken met een delegatie, is mij opgevallen dat die haven toch wel zeer bekend is voor zijn roll-on-roll-off. Wagens uit Azië, voornamelijk uit Japan maar ook uit China, komen Europa binnen via de haven van Zeebrugge. Er is daar heel uitvoerig in geïnvesteerd. Ik heb heel recent nog gelezen dat er bijkomende investeringen uit China en Japan zullen zijn om de wagens, die soms tien verdiepingen hoog worden gestockeerd, nog beter en sneller te kunnen afhandelen. Daarna moeten die wagens uiteraard verdeeld worden over de Europese Unie. Als er nu douaneformaliteiten zullen zijn, bestaat de kans dat men in de hoofdzetels zal zeggen dat men niet meer zal investeren en niet meer gaat voor de Europese markt, maar dat men meteen een onderscheid zal maken tussen de Europese en de Britse markt. Ik zou natuurlijk het liefst van al zien dat al die wagens nog steeds Europa binnenkomen via de haven van Zeebrugge en dat er goede afspraken kunnen worden gemaakt met het Verenigd Koninkrijk.

Ik ben tevreden dat er goede contacten zijn, ook van u, met de buren, zelfs met de Britse buren, en ook met de andere lidstaten. We moeten zorgen dat er geen concurrentiepositie komt tussen de havens. Soms vrees ik een beetje de Franse premier, ook burgemeester van Le Havre, die misschien eigengereid met het Verenigd Koninkrijk zou kunnen spreken om bilaterale afspraken te maken, puur in functie van Franse havens zoals Duinkerke, Le Havre en nog andere. Ik hoop dat er dan vanuit Europa en zeker ook vanuit Vlaanderen aan hetzelfde zeel zal worden getrokken.

Ik kijk zeker uit naar het witboek van Theresa May en met welke voorstellen ze zal komen. Ze weten ondertussen dat bedrijven hun zetels of hun bijhuis in Brussel of op andere plaatsen in Europa zullen vestigen. Zij zullen ook de impact voelen op hun economie. Ik hoop dan dat er goede afspraken gemaakt worden. Het heeft geen zin om wraak te nemen op de Britten. We blijven buren. We moeten zien dat we goede buren en vrienden blijven, maar dan moeten we vooral komen tot goede afspraken, die aanvaardbaar zijn, zowel voor de Europese Unie, voor de Vlaamse economie als voor de Britten. Wraak leidt nooit tot een oplossing.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, ik dank u voor het uitgebreide antwoord op de uitgebreide vraagstelling. Ik onthoud een aantal elementen.

In verband met de grenscontroles kan het Canadese/VS-model interessant zijn, maar dat zullen we niet beslissen op Vlaams niveau.

Ik dank u voor de contacten die u hebt gelegd met uw federale collega bevoegd voor de financiën, zowel mondeling als per brief. Er zijn op dat vlak belangrijke stappen gezet en er kunnen er nog worden gezet.

Het idee om een scan te ontwikkelen voor buitenlandse bedrijven, lijkt mij zeer boeiend. Ik kan me heel goed inbeelden dat er verder weg buiten Europa een

aantal bedrijven of misschien zelfs een aantal staten de impact van een en ander nog altijd niet goed kunnen inschatten. Als zo'n scan dan toegankelijk zou zijn voor hen om een keertje voor de spiegel te gaan staan en de impact te zien van handel met Vlaanderen die via het Verenigd Koninkrijk verloopt of omgekeerd en waar de nieuwe grens een rol in kan spelen, dan kan dat zeker vele ogen openen. Het kan aanzetten geven tot waar men zich op moet voorbereiden.

Ik noteer dat de FIT-brochure in grote mate tegemoetkomt aan wat men in Nederland doet met Brexit Impact Scan, maar dat mogelijk nog een meer sectorgerichte sturing zal worden onderzocht of dat de vraag over mogelijkheden daaromtrent zal worden gesteld aan FIT.

Ik kijk ook uit naar het witboek. We zullen moeten zien of het meer is dan de gebundelde speeches van Theresa May en of er echt nieuwe denksporen in staan. Dat is afwachten.

Ik onthoud verder dat er in verband met de steun contact is gelegd met de Europese Commissie en dat er nog grote onduidelijkheid is, maar dat er wordt gestreefd naar een bijkomend overlegmoment. Ik denk dat als men de zaken objectief bekijkt, een aantal regio's en staten meer worden getroffen door dit fenomeen. Het is een nieuw fenomeen, waarbij steunmaatregelen mogelijk verantwoord zijn en waarvoor er een objectieve onderbouw kan worden gegeven.

Ik had nog een vraag met betrekking tot een overzicht van wat de verschillende Vlaamse departementen doen. Misschien moet ik die vraag schriftelijk aan de verschillende ministers stellen over wat zij op hun niveau doen, of hun departement al dan niet betrokken is, of ze een link zien. Ik denk aan Landbouw en Visserij, maar ook aan onderwijsuitwisselingsinitiatieven, samenwerking inzake waterprojecten die onder andere in de Kempen bestaan en waar het Verenigd Koninkrijk en andere Europese landen in meespelen. Ik zal een screening vragen aan alle departementen, maar ik zal dit schriftelijk opvolgen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik denk niet dat er direct vrees moet zijn met betrekking tot bilaterale regelingen. Barnier waakt daar ook zeer sterk over. Hij is naar Zeebrugge gekomen en is ook naar Frankrijk gegaan, naar Le Havre. Het is de Unie die een akkoord sluit ofwel geen akkoord sluit.

Ik zal aan FIT vragen om de brochure nog aan te passen. Elk beleidsdomein maakt bijvoorbeeld impactanalyses. In een 'no deal'-scenario blijkt het zo te zijn dat er negen procedures nodig zijn voor afval dat van het Verenigd Koninkrijk naar het vasteland zou komen. Dat zijn allemaal belangrijke zaken. Het Verenigd Koninkrijk exporteert afval naar het continent. Tot nu toe is dat onder vigeur van de Europese regels. Als dat onder de Wereldhandelsorganisatie valt, dan zijn er negen procedures nodig. Het is belangrijk dat we dat zo veel mogelijk inhoudelijk in kaart brengen.

Voor het overige kan ik alleen maar hopen dat er vanuit het Verenigd Koninkrijk een klaar standpunt komt. U weet dat het House of Lords twee belangrijke amendementen heeft goedgekeurd. Het eerste is dat het House of Lords zegt dat ze in de douane-unie blijven. Het tweede amendement is dat wanneer er geen finaal akkoord wordt bereikt of als dat niet naar de zin van de Britse wetgevende macht is, dat dan het EU-lidmaatschap verdergezet wordt. Dat is natuurlijk zeer verregaand. De wetgevende macht wil het laatste woord behouden. Is dat geen goed akkoord, is dat niet naar hun zin, dan blijven ze lid.

Dat brengt natuurlijk juridische complicaties met zich mee. Stel dat het House of Commons dit niet wegstemt, wat ik wel verwacht, dan zit je bij het Europese Hof van Justitie. De cruciale vraag is dan: in welke mate kun je artikel 50 herroepen?

Om maar te zeggen hoe onduidelijk het is. Het House of Lords keurt die twee belangrijke amendementen goed. Het House of Commons zal zich daarover buigen. Ik vermoed dat ze zullen worden weggestemd. Theresa May komt met voorzichtige voorstellen voor een douane-unie, waarop dan direct de brexiteers zeggen: 'Nee, daar is geen sprake van.' Het probleem is dat je aan die kant nooit met een klaar, eenduidig voorstel of standpunt geconfronteerd wordt, wat de zaken alleen maar moeilijker maakt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de resultaten van de EU-onderhandelingen met Japan en Singapore – 1734 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, op een gezamenlijke persconferentie in Straatsburg van EU-commissarissen Malmström en Katainen werden op 18 april 2018 de resultaten van de onderhandelingen over de economische partnerschapsovereenkomst met Japan en de handels- en investeringsovereenkomst met Singapore voorgesteld. De Europese Commissie heeft deze resultaten nu overgemaakt aan de Raad. Ik zou de oppositie, die hier niet aanwezig is, toch al willen waarschuwen dit tijdig te willen opvolgen en niet op het laatste moment met kritiek af te komen op deze partnerschap- en handels- en investeringsovereenkomst.

De onderhandelingen tussen de Europese Unie en Japan over een strategische partnerschapsovereenkomst werden nog niet afgeklopt, maar bevinden zich wel in het eindstadium. De overeenkomsten met Japan en Singapore bevatten naast hoofdstukken over handel, ook heel wat hoofdstukken over duurzame ontwikkeling, veiligheid, milieu- en consumentenbescherming et cetera. Het is nuttig dat we dit nu reeds benadrukken, want ik verwacht binnen een of twee jaar dat de nodige kritiek zal komen dat er weinig of geen debat zal zijn geweest, maar ik stel vast dat de leden van de oppositie dit nu niet opportuun vinden.

Wanneer de Raad de overeenkomsten nu aanneemt, zullen ze worden voorgelegd aan het Europees Parlement. Voor de overeenkomst met betrekking tot investeringsbescherming met Singapore zal er ook een ratificatieprocedure op lidstaatniveau moeten plaatsvinden ingevolge het gekende Singapore-arrest. De onderhandelingen over het luik investeringsbescherming met Japan worden nog verdergezet.

Minister-president, hoe verwelkomt u deze bekendmaking door de Europese Commissie over de akkoorden met Japan en Singapore? Kunt u wat toelichting geven over de bereikte akkoorden en hun impact op onze economie in Vlaanderen? Kunt u meer toelichting geven bij de volgende stappen waarbij Vlaanderen rechtstreeks dan wel onrechtstreeks wordt betrokken? Op welke manier meent u dit in goede banen te kunnen leiden?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, ik wil er nog even aan herinneren dat ik naar aanleiding van de beslissing van de Europese Commissie om het Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) als een gemengd verdrag te beschouwen, heb voorgesteld om over te gaan tot de splitsing tussen enerzijds handels- en anderzijds investerings- en investeringsbeschermingsverdragen. Ik denk dat ik daarmee bij de eerste regeringsleiders was binnen de EU,

zo niet de allereerste, die dit verdedigd heeft. Ik ben blij dat wat Singapore betreft, nu wordt gewerkt in de lijn van het Singapore-advies dat daarna verstrekt is door het Europese Hof van Justitie. Daarbij is gezegd dat handel de exclusieve bevoegdheid is van de Europese Commissie, investeringen de indirecte, gemengde bevoegdheid, zoals uiteraard ook de investeringsgeschillenbeslechting, aangezien het dan gaat over overdracht van bevoegdheid door de lidstaten.

Ik ben ook tevreden dat in de investeringsbeschermingsregeling met Singapore een Investment Court System (ICS) opgenomen wordt, net zoals bij CETA, en dat daar een overeenkomst is om, net zoals met de Canadezen, verder werk te maken van een multilateraal investeringshof een Multilateral Investment Court (MIC). Dat zijn zaken die ik toejuich.

Met Japan is onderhandeld van 2013 tot 8 december 2017. Er is een akkoord over handel. Het akkoord over investeringsbescherming wordt, zoals u zelf zegt, nog verder onderhandeld. We hebben het altijd heel nauwgezet opgevolgd om onze Vlaamse belangen zo veel mogelijk te laten meenemen. Ik verwijs ook naar vroegere antwoorden die ik daaromtrent gaf. Commissievoorzitter Juncker heeft het als een erezaak beschouwd om de goedkeuring van de handelsovereenkomst snel op te starten. Er is veel werk verzet van Europese zijde de laatste maanden. De juridische opschoning, de 'legal scrubbing', alsook de vertaling zijn beide afgerond op zeer korte tijd, op minder dan de helft van de tijd die daar normaal voor nodig is. We zijn blij met die inzet. Wij hopen dat de goedkeuringsprocedure spoedig kan verlopen zodat het akkoord in het voorjaar van 2019 in werking kan treden.

De beide akkoorden zijn van groot belang. Ik denk dat in de eerste plaats moet worden gewezen op het strategische belang ervan. In tijden van protectionisme, in tijden van onzekerheid over vrijhandel, slaagt de EU erin om opnieuw de toon te zetten door een akkoord te sluiten met Singapore, door een akkoord te sluiten met Japan. Er zit er ook een in de pijn met Vietnam. Het is heel goed dat dit signaal de wereld ingaat en dat de EU werk blijft maken van die internationale handel en aanpak in de wereld.

Samen met Japan vormt de EU een markt van 600 miljoen inwoners, die samen goed zijn voor één derde van het mondiale bnp. In termen van handelswaarde zal 96,2 procent van de Japanse tarieven verdwijnen vanaf de effectieve inwerkingtreding van het vrijhandelsakkoord. Uitgedrukt in aantal tarieflijnen, zal 91 procent van de tarieven verdwijnen vanaf de inwerkingtreding. De langste liberaliseringstermijn bedraagt vijftien jaar. Bijzonder belangrijk zijn ook de resultaten op het vlak van het wegwerken van de niet-tarifaire barrières.

Ook op het vlak van diensten en investeringen werden belangrijke barrières aangepakt. Europese bedrijven zullen ook toegang hebben tot de overheidsopdrachten van centrale overheidsentiteiten en de 48 zogenaamde 'core cities' in Japan. De markt gaat dus open voor onze aannemers, onze wegenbouwers, onze bruggenbouwers, havenbouwers, baggeraars enzovoort.

Singapore is het eerste ASEAN-land waarmee de EU een bilateraal handelsakkoord sluit en het is bovendien de grootste handelspartner van de EU in de ASEAN-regio. Het is voor heel wat Europese bedrijven een hub naar de bredere regio, zowel voor export als voor investeringen. De tarieven van Singapore stonden veelal al op nul voor EU-bedrijven, maar deze werden nu in het akkoord 'gebonden' zodat Singapore ze niet meer kan verhogen. Dit was nog niet in een verdrag opgenomen. Er waren blijkbaar nog wel tarieven voor een aantal alcoholische dranken.

Daarnaast is het werken met internationale standaarden belangrijk voor het verwijderen van technische barrières voor de handel. Zoals bij Japan is dit heel belangrijk voor de automobielsector, waar de EU-regels worden erkend door Singapore, voor de meeste elektronica wordt het dubbel testen afgeschaft, er zijn nu

ook afspraken over normen voor voeding enzovoort. Ook de markten voor diensten en investeringen en overheidsopdrachten worden verder geopend met Singapore.

Deze net genoemde algemene resultaten vertalen zich uiteraard ook naar Vlaanderen: Japan stond in 2017 op de negentiende plaats als exportmarkt met 2,96 miljard euro voor Vlaanderen. Vlaanderen staat voor 90,29 procent van de Belgische totaalexport naar Japan. In 2016 brachten we nog een staatsbezoek, waar ik onder anderen in een overleg met premier Shinzo Abe nog eens heb gewezen op het belang van het handelsakkoord.

U weet dat Japan tot nog toe een vrij gesloten markt was, zeker voor agrov voedingsproducten. De Vlaamse voedingssector kan alleen maar wel varen bij de opening van die markt. Het wegwerken van de handelsbarrières in Japan wordt dan ook zeer positief onthaald. Japan is tevens de zesde grootste buitenlandse investeerder in Vlaanderen.

De andere prioritaire offensieve belangen voor Vlaanderen in het handelsakkoord met Japan waren: de verlaging van de tarieven voor de meeste van onze prioritaire agrov voedingsproducten – de tarieven worden gefaseerd naar nul gebracht; niet-tarifaire belemmeringen inzake bier; technische obstakels voor handel met betrekking tot de auto-industrie, chemie, metaal- en farmaceutische producten en textiel; respect voor internationale standaarden; versoepeling en harmonisering van importcontroles; betere toegang tot de dienstensector; het openen van een groot aantal openbare aanbestedingen en investeringen; en duurzame ontwikkeling. Algemeen genomen, kunnen we stellen dat de resultaten voor deze Vlaamse belangen positief tot zeer positief zijn. Indien u graag meer gedetailleerde informatie wilt krijgen over bepaalde elementen, wil ik u vragen om deze in te dienen als schriftelijke vragen. Ik kan natuurlijk niet voor elk van die sectoren opsommingen beginnen te geven.

Wat Singapore betreft: dit is een kleinere markt, maar een zeer koopkrachtige markt en een belangrijke exportmarkt voor ons met een zeer strategische ligging. Het is een draaischijf voor toegang tot andere markten in Zuidoost-Azië en is het eerste ASEAN-land waarmee de EU een bilateraal handelsakkoord bereikt.

De volgende stap, de echte start van de goedkeuringsprocedure, werd op 18 april door de Europese Commissie gegeven met het voordragen van de besluiten aan de Raad van Ministers van de EU. Die worden nu eerst door het EU-Handelscomité besproken. Daarna klimmen ze verder omhoog in de raadsstructuren, tot op het niveau van de Raad van Ministers.

Op de Raad Buitenlandse Zaken-Handel van 22 mei 2018 werd een eerste keer hierover gesproken. De splitsing van het akkoord met Singapore in een handelsakkoord en een investeringsbeschermingsakkoord werd hierbij niet gecontesteerd. De Commissie gaf hierbij duidelijk aan dat ze voor het investeringsbeschermingsakkoord geen voorlopige toepassing voorstelt, wat ook logisch is, getuige het gemengde karakter.

Het Free Trade Agreement (FTA) is EU only en treedt in werking na de afronding van de procedure op het Europees niveau. De Raad zal de akkoorden voorlopig goedkeuren zodat de partijen de teksten kunnen ondertekenen. Voor de EU en Japan is dat gepland op 11 of 12 juli 2018. Voor de EU en Singapore is dit gepland voor 18 of 19 oktober in de marge van de ASEM-top.

Voor de handelsakkoorden is het daarna aan het Europees Parlement om in te stemmen. Enkel na instemming door het Europees Parlement kan de EU formeel de akkoorden goedkeuren. Wat het investeringsbeschermingsakkoord met Singapore betreft, moet niet enkel het Europees Parlement instemmen. Ook de nationale goedkeuringsprocedures moeten worden doorlopen.

Uiteraard is met de formele goedkeuring het werk niet afgelopen. Het Departement Buitenlandse Zaken en FIT bereiden de inwerkingtreding van deze akkoorden zeer goed voor, onder meer via informatievoorziening aan de Vlaamse bedrijven, zodat ze zo snel mogelijk van de voordelen ervan kunnen genieten.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u voor uw zeer uitgebreid antwoord. Ik kijk alvast uit naar het schriftelijk verslag van uw antwoord en de bijlage die u zult bezorgen.

Ik heb ook gelezen dat – dat kan interessant zijn voor het verslag – het geheel van douanerechten die Europese bedrijven per jaar storten aan Japan, meer dan 1 miljard euro bedraagt. Natuurlijk is dat gespreid over alle Europese bedrijven die exporteren naar Japan. Ik heb ook gelezen dat de onderhandelingen tussen Japan en de Europese Unie gedurende vele jaren bijzonder moeilijk en stroef verliepen. Ik ga me er niet over uitspreken, maar ik citeer wat ik hier lees: "(...) tot het aantreden van Trump de gesprekken een nieuw elan kregen, en plots alles in een stroomversnelling kwam." Daarover zal ik me niet verder uitspreken.

Ik dank u ook voor de toelichting over de volgende stappen die werden gezet, binnen de raadsstructuren en relatief binnenkort voor de Raad van Europese ministers. Ik noteerde dat de goedkeuring voor het EU-Japanverdrag 11 juli, onze feestdag, was. Het EU-Singaporeverdrag is voor de Aziëtop in oktober. Daar moeten we rekening houden met de goedkeuring per lidstaat.

Daarover heb ik nog een kleine vraag. We hebben de hele CETA-discussie gekend, en morgen zullen we die hier hopelijk afsluiten. Vreest u niet dat er plots vanuit het niets opnieuw een gelijkaardige oppositie kan ontstaan tegen die goedkeuring per lidstaat?

Minister-president Geert Bourgeois: Ik ga nog even in op die laatste vraag. Het kan natuurlijk dat bepaalde lidstaten of deelstaten problemen maken over het investeringsbeschermingsakkoord. Het handelsverdrag is uitsluitend een Europese bevoegdheid. Voor Japan is er alleen maar een handelsverdrag op dit ogenblik.

Mijns inziens – maar wie ben ik – geeft dat geen onoverkomelijke problemen, omdat het geen betrekking heeft op de interne markt, en handel wel. Als je geen investeringsbeschermingsakkoord kunt hebben voor Slowakije, Oostenrijk of Wallonië, om maar wat te noemen, kan dat perfect, aangezien het een gemengd verdrag is. Je kunt zeggen dat het geldt in een aantal lidstaten en in een aantal andere niet. Je kunt niet invoeren in een bepaald land en een hele interne handel hebben zonder dat dit geldt voor de hele Europese interne markt. Dat moet misschien nog eens nader worden bekeken, maar mijn eerste aanvoelen is dat dit niet leidt tot onoverkomelijke problemen omdat het alleen slaat op dat aspect van indirecte investeringen en investeringsbescherming, en niet op vrijhandel.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Ik wil mijn tevredenheid uitdrukken over het feit dat we er met de Europese Unie in geslaagd zijn om zo'n verdrag met Japan voor te bereiden, want Japan is een wat gesloten samenleving. Het is wel een sterke, moderne samenleving met een grote economische impact, maar het blijft nog altijd wat beschermend voor buitenlandse import, invloeden en migratie. Als we erin geslaagd zijn barrières weg te werken en toegang te krijgen tot overheidsopdrachten – hun agro-alimentaire markt wordt heel goed beschermd, maar daar komen ook openingen in –, dan wordt er goed werk geleverd.

Ik sluit me ook aan bij de bekommernis dat we dit in het parlement goed voorbereiden, dat de mensen van de oppositie die hier vandaag niet zijn, op een bepaald

moment samen met andere krachten in Vlaanderen de kans krijgen om hun licht hierover te laten schijnen.

Dit zal niet meer voor de zomer gebeuren. In de loop van de komende maanden moeten we in deze commissie maar eens een hoorzitting organiseren. Dit is van groot belang voor Vlaanderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mogelijke deelname in Benelux-verband aan komende werelddtentoonstellingen – 1850 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, samen met de heer Hendrickx ben ik zeer actief in het Beneluxparlement, onder meer in de commissie Buitenland. We hebben ons daar de afgelopen jaren gebogen over de mogelijke gezamenlijke organisatie of samenwerking voor de deelname aan internationale tentoonstellingen.

Het gaat over meerdere werelddtentoonstellingen, het gaat over meerdere initiatieven, meerdere types van tentoonstellingen. Er wordt vaak gedacht dat er alleen maar de grote werelddtentoonstellingen zijn zoals in Shanghai of Milaan. Maar er zit wel wat meer achter het Bureau International des Expositions (BIE).

De Federale Regering besliste een budget van 13 miljoen euro vrij te maken voor deelname aan de werelddtentoonstelling te Dubai in 2020. Daarmee zal wel een en ander kunnen worden gerealiseerd. Dat is een federale beslissing, maar er zijn heel wat andere aspecten aan deze materie verbonden.

Zoals ik zei: het BIE deelt de exposities in in vier types. Er zijn de klassieke werelddtentoonstellingen met miljoenen bezoekers, grote paviljoenen, veel prestige; iedereen wil zich daar van zijn beste kant laten zien en tonen hoever de samenleving staat op diverse terreinen. Dat zijn de grote uitwisselingsfora en daar wordt over grote universele uitdagingen nagedacht. Zo hadden we stedenbouw in Shanghai en recentelijk voeding in Milaan. Dan zijn er de internationale gespecialiseerde tentoonstellingen. Deze internationale events staan in het teken van de oplossingen voor een specifieke uitdaging voor de mensheid. We hadden er zo een rond de bescherming van de oceanen te Yeosu in 2012. Deze expo's zijn kleiner en de deelnemende landen komen niet met een eigen paviljoen maar maken gebruik van grotere zalen en expositieruimtes om hun stand in te richten. Er zijn werelddtentoonstellingen specifiek gericht op de horticultuur, met de nadruk op innovatie en vorming. Dan kennen we nog een speciale. Voor Vlaanderen met onze modeacademie en andere 'fashiongerichte' ondernemers is dat interessant. Ik doel op de Triënnale van Milaan.

Vorig jaar vond van 10 juni tot 10 september een internationale gespecialiseerde tentoonstelling plaats te Astana waar België niet aan deelnam. Het thema was nochtans zeer actueel: 'future energy'. Er gaat nauwelijks een week voorbij dat minister Tommelein niet aan de weg timmert voor toekomstgerichte energie in Vlaanderen. Nederland, dat een van de grootste investeerders is in Kazachstan, was daar goed vertegenwoordigd, met een eigen paviljoen.

In maart van dit jaar heeft Flanders Investment & Trade (FIT) een oproep gelanceerd aan de Vlaamse bedrijven om deel te nemen aan de realisatie van de grootse Belgische tuin op de werelddtentoonstelling te Beijing over horticultuur

volgend jaar. Voor deze sector, die in Vlaanderen sterk is uitgebouwd, zal deze tentoonstelling ongetwijfeld opportuniteiten bieden. Dat is niet ver weg. Het is goed dat FIT daar volop op inspeelt.

In 2022 en 2025 worden werelddtentoonstellingen gepland. Deze exposities zijn ook een opportuniteit om eventueel in Benelux-verband te werken aan een gezamenlijke internationale presentatie. Zowel bij enkele handelsmissies als op cultureel gebied werd al samengewerkt tussen Vlaanderen en Nederland. Voor die samenwerking, minister-president, hebt u mee aan de weg getimmerd.

In zijn aanbeveling over de Benelux-samenwerking in het kader van internationale events, die in november 2015 werd aangenomen in de plenaire vergadering, verzoekt het Beneluxparlement de regeringen om de Benelux-samenwerking te concretiseren op internationale tentoonstellingen door een Benelux-paviljoen op te richten, waarbinnen elke lidstaat én deelstaat het gekozen thema autonoom kan invullen. De tentoonstellingen bieden een uitgelezen kans om ook op dit gebied samen te werken in Benelux-verband, en om ons internationaal samen met Nederland, Luxemburg en de andere gefedereerde entiteiten aan de wereld voor te stellen. We denken ook dat er schaalvoordelen mogelijk zijn, wat de kosten kan drukken.

Welke contacten zijn er met de regeringen van de Benelux-landen, de Federale Regering of de regeringen van de andere deelstaten over de gezamenlijke deelname in Benelux-verband aan internationale events en tentoonstellingen?

Ziet u een opportuniteit in de deelname van Vlaanderen aan de tentoonstellingen waar België niet aan deelneemt? Kan in die gevallen worden overwogen om hier met andere Benelux-partners wel aan deel te nemen zonder dat de federale overheid moet participeren?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Kennes, ik heb kennisgenomen van de vraag van het Beneluxparlement. Ik heb geen weet van contacten over een gezamenlijke deelname in Benelux-verband aan internationale events en tentoonstellingen. Ik heb kennisgenomen van het antwoord van het Comité van Ministers. Dat zegt dat dit geval per geval moet worden bekeken. Het kan maar als drie landen tegelijk zeggen dat ze dat willen doen in een Benelux-samenwerkingsverband. De Benelux op zich kan niet beslissen om deel te nemen, aangezien het BIE alleen nationale lidstaten erkent als lid.

Het zou inderdaad kostenbesparend kunnen zijn. Ik zie dat in de motivering staat: 'Benelux nam niet deel of neemt minder vaak deel wegens de kosten'. België en Luxemburg zouden een samenwerking of synergie kunnen creëren. Uit mijn ervaring met gecoördineerde handelsmissies wil ik zeggen dat dit goed moet worden bekeken. Als men daar concurrerende sectoren of bedrijven bijeenbrengt, werkt dat niet. Die gaan niet meedoen.

Ik krijg dergelijke signalen, bijvoorbeeld van onze voedingssector. Die zeggen: handelsmissies met Nederland, no way met ons. Het moet dus gaan om zaken waar je complementariteit hebt. Als men in één paviljoen komt en men komt daar opeenvolgend Vlaamse en Nederlandse bedrijven tegen die elkaars grote concurrent zijn op wereldvlak, dan zal dat niet werken. Daarom moet dat worden bekeken. Naargelang de aard van de expositie kan dat wellicht wel, met hen die minder concurrentieel zijn, maar een expositie is natuurlijk meestal gericht op bepaalde sectoren, en dan riskeer je natuurlijk wel dat die concurrentie er is. Dat is dus een element dat ik toch zou willen meegeven vanuit de ervaring met die handelsmissies.

Tot slot is het volgende ook duidelijk, denk ik, als het gaat over Vlaanderen alleen. Het BIE laat alleen staten toe. Stel dat België beslist niet deel te nemen,

dan kan Vlaanderen niet zeggen dat het op zich zal deelnemen. Wij zijn immers geen partner. Het zijn immers de lidstaten die lid zijn van het BIE.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Het is een wat kort antwoord. Ik begrijp dat het allemaal niet zo voor de hand ligt, maar ik vond het toch belangrijk om dit punt nog eens onder de aandacht te brengen, wat bij dezen is gebeurd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de dreigende handelsoorlog en de dialoog met de VS over de invoerheffingen op staal en aluminium – 1893 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, dit is een saga die ups en downs kent, een beetje zoals bij Noord- en Zuid-Korea: de ene dag wordt warm geblazen en de andere dag koud.

– Karl Vanlouwe treedt als voorzitter op.

President Trump heeft begin maart een invoerheffing van 25 procent op staal en van 10 procent op aluminium ingevoerd. Voorlopig heeft de EU een vrijstelling gekregen ter zake, en die vrijstelling is begin mei nog eens met een maand verlengd, ook een beetje in het kader van het flamboyante bezoek van president Macron en het wat minder uit de verf gekomen bezoek van kanselier Merkel. Volgens het Witte Huis gaat het om een allerlaatste uitstel, zodat de EU tijd heeft om een handelsdeal met de VS te sluiten. Als we zien hoelang er bijvoorbeeld met Japan en Singapore is onderhandeld, het is daarnet nog eens gezegd, is het natuurlijk niet realistisch om dat allemaal op enkele weken te doen.

De reactie van de Europese Unie is dat de beslissing de onzekerheid verlengt voor de markt, wat nu al een invloed heeft op zakelijke beslissingen. De EU wil volledig en definitief worden vrijgesteld van deze importheffingen, omdat ze niet kunnen worden gerechtvaardigd op basis van het argument van de nationale veiligheid, waar president Trump mee zwaait. De Duitse bondskanselier verklaarde dat de dialoog met de VS wordt voortgezet, en dat noch de EU noch de VS baat heeft bij een escalatie, maar het kan uiteraard geen optie zijn voor de EU om telkens te wachten op een nieuwe kortstondige verlenging van de vrijstelling terwijl het zwaard van Damocles, of dat nu van aluminium of van staal is gemaakt, in de lucht blijft hangen.

Met de heffingen worden niet alleen onze Vlaamse en de Europese staalproductie getroffen, maar dreigt er ook een algemene handelsoorlog uit te breken, die ook andere Vlaamse exportsectoren bedreigt. Aangezien Europa een handelsoverschot met de VS kent, zal dat in het geval van een escalatie in ons nadeel uitdraaien. De protectionistische maatregelen zetten ook de meer algemene trans-Atlantische samenwerking onder druk.

Een Gentse professor stelde in een interview terecht dat het voor de EU kiezen is tussen pest en cholera, want ofwel ondergaat de EU de handelsoorlog, waarbij Trump als overwinnaar uit de bus komt, ofwel werpt de EU als tegenmaatregel andere handelsbelemmeringen op, wat Trump dan weer munitie zal geven om zijn

handelsoorlog te rechtvaardigen. Het grootste slachtoffer is echter uiteindelijk de consument, die de rekening zal betalen met prijsstijgingen aan de kassa in de winkel. Ten slotte dreigt een handelsoorlog uiteindelijk ook de wereldwijde economische relance onder druk te zetten. Die relance blijkt, volgens de jongste prognoses van de banken en de economische studiediensten, nu al aanzienlijk af te zwakken.

Minister-president, welke houding neemt de Vlaamse Regering aan ten aanzien van de door de VS gehanteerde strategie, en welke stappen kan Vlaanderen zetten om de belangen van de Vlaamse staalindustrie te behartigen? Heeft de Vlaamse Regering hierover al contacten gehad met de VS-autoriteiten, en welke duidelijkheid heeft dat dan mogelijk gebracht? President Trump wil de Wereldhandelsorganisatie (WHO) niet meer erkennen als objectief scheidsrechter. Welke rol kan de WHO dan nog wel spelen? Heeft de WHO sowieso een rol te spelen in dit conflict, aangezien de Amerikaanse president de maatregelen aankondigt buiten de WHO-regels om? Als we de WHO buiten beschouwing laten, is er dan een andere instantie die een bemiddelende rol op zich kan nemen om een algehele handelsoorlog te vermijden? Wordt er nog extra overleg gepland met de federale overheid en de andere deelstaten in het kader van de intra-Belgische afstemming, zodat België binnen de EU of binnen andere internationale fora met één stem spreekt?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Kennes, ik wil nog eens beklemtonen dat het voor ons belangrijk is dat de EU onze hefboom is wereldwijd. Dat geldt meer dan ooit, ook in deze aangelegenheid. We weten dat met name president Trump al herhaaldelijk heeft geprobeerd de EU uit elkaar te spelen. Hij is begonnen met de eis een nieuw handelsakkoord te hebben met Duitsland, wat zelfs niet kan: sinds 1 januari 1958 is het een handelsakkoord met de hele Unie of niet. Er zijn nog pogingen, denk ik, om landen tegen elkaar uit te spelen. De lijn die wij volgen, is dat de EU in haar geheel moet optreden, niet alleen omdat men op Europees vlak die bevoegdheid heeft, maar ook omdat we alleen dan sterk staan. Als we samen één hecht blok vormen tegenover de VS, als we uit één mond spreken, dan kunnen we succes boeken. Anders kan dat niet. We zetten dus eigenlijk voor honderd procent in, ook proactief, op het EU-beleid, waarin we via de getrapte methodes, de instrumenten die u kent, onze stem laten horen, en ook met succes, kan ik u zeggen. Ik kom daarop terug.

Er zijn tot nu toe geen bilaterale contacten met de VS. De VS-ambassadeur is nu benoemd, maar is er nog altijd niet. Het is nog een tijdje wachten. Ik hoop dus dat ik die ambassadeur wel zal kunnen ontmoeten.

Maar ik kan u wel zeggen dat België en de andere deelstaten volledig op onze lijn zitten. We doen dat in de diverse intrafederale coördinatievergaderingen, waar Vlaanderen heel proactief mee de lijnen uitzet van de gecoördineerde Belgische positie. Ons Vlaams Departement Buitenlandse Zaken neemt ook deel aan technische vergaderingen tussen de Europese lidstaten en de Europese Commissie, waarin alle informatie en het plan van aanpak worden besproken.

Op niveau van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) hebben we het geluk dat we een Vlaamse ambtenaar hebben van Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) die het OESO Staal Comité voorziet. Dat is een toevallige samenloop van omstandigheden sinds een tweetal jaar.

Op de informele Europese Raad in Sofia van 17 mei jongstleden hebben de Europese leiders bevestigd dat ze een permanente vrijstelling van de tarieven willen hebben. Dat spoort 100 procent met wat wij en andere lidstaten hebben aangebracht om te komen tot een permanente vrijstelling. Dat was onze basisvraag. Als de EU die vrijstelling verkrijgt, wil ze de dialoog met de VS aangaan om de samenwerking te verdiepen. De Europese Unie wil daarbij focussen op vier specifieke punten. Ten

eerste, verdieping van de samenwerking inzake energie, met name inzake vloeibaar aardgas. Ten tweede, vrijwillige regelgevende samenwerking buiten het kader van de handelsonderhandelingen. Ten derde, samenwerking met de VS over de hervorming van de World Trade Organization (WTO) om een gelijk speelveld voor iedereen te garanderen en om de huidige blokkering van de selectie van rechters voor het beroepsorgaan van de WTO op te heffen. Ten vierde, bespreken met de VS hoe de wederzijdse markttoegang, in het bijzonder voor industriële producten, onder meer auto's, kan worden verbeterd, alsook de liberalisering van de overheidsopdrachten. Vlaanderen heeft dit vierledig Sofiavoorstel onderschreven.

Het is voor mij essentieel dat elke aanpak enkele basisprincipes naleeft: ten eerste, een eensgezinde aanpak van de Europese Unie; ten tweede, naleven van de multilaterale handelsregels van de WTO; ten derde, het resultaat moet leiden tot een wederzijdse verbetering en reciprociteit van de markttoegang en wegwerken van handelsbelemmeringen.

Wat staal en aluminium betreft, blijft Vlaanderen voorstander van een constructieve dialoog met Washington. De VS blijft onze belangrijkste handelspartner buiten de Europese Unie. Het is ook een strategische partner voor de Europese Unie en Vlaanderen. Ik lanceerde eerder in deze commissie al mijn voorstel voor de onderhandeling van een nieuw 'Transatlantic Free and Fair Partnership Agreement' met de VS, ter vervanging van Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP).

Hoe evolueren de zaken nu in rechte lijn naar 1 juni? De Europese Commissie staat permanent in contact met de Amerikaanse overheid. Het is voor Washington inmiddels duidelijk dat de Europese Unie één blok vormt, dat zich niet uit elkaar laat spelen. Het gaat over belangrijke cijfers. De Europese Unie exporteerde in 2017 voor 5,3 miljard euro aan staal en voor 1,1 miljard euro aan aluminium naar de VS. Die beide zouden dus worden getroffen door de importheffingen van president Trump. In ons land zou maar liefst 97 procent van de staaluitvoer en 91 procent van de totale aluminiumuitvoer naar de VS worden getroffen door de tariefverhogingen.

Het is duidelijk dat wij die houding van onze trans-Atlantische partner betreuen. Ik wil er wel op wijzen dat er vóór Trump ook al heel belangrijke handelsbelemmeringen waren met de VS. Zo er is op dit ogenblik een invoerheffing van 45 procent op lichte vrachtwagens. Er is de 'Buy American'- en 'Hire American'-wetgeving. Er is de Jones Act, die de toegang tot de maritieme diensten totaal onmogelijk maakt. Er is de verplichting voor het Amerikaanse leger om uitsluitend Amerikaans textiel aan te kopen. Gespecialiseerde constructiediensten zijn uitsluitend voorbehouden voor Amerikaanse ingenieursbedrijven, gelinkt aan het Amerikaanse leger. Daarbovenop komt nu de dreiging met de bijkomende importheffing. U weet dat de handelsminister, Ross, op vraag van President Trump, op woensdag 23 mei 2018 plots een nieuw onderzoek is gestart naar de automobielsector onder dezelfde sectie 232 als staal en aluminium.

De Europese Commissie wil een permanente vrijstelling en op die basis dan in dialoog treden met de VS. Er is geen sprake van quota of verhoogde tarieven omwille van nationale veiligheid ten aanzien van de EU. Dat lijkt totaal ongeërgd: veiligheidsaspecten inroepen ten aanzien van de EU. Het zou ook een zeer slecht signaal zijn ten opzichte van China en andere groten, om plots in te stemmen met verhoogde tarieven of quota. Dat staat haaks op wat er kan worden verwacht van een mondiale speler als de EU. Maar het is koffiedik kijken wat President Trump eind van de week, op 1 juni, zal doen.

Ik kom nog terug op de WTO. We moeten de Amerikaanse kritiek op de Wereldhandelsorganisatie leren begrijpen. De Verenigde Staten hekelt de consensusregel binnen de Wereldhandelsorganisatie. En volgens mij is die op het ogenblik inderdaad

zeer moeilijk in het kader van een multilaterale organisatie, zeker omdat die consensusregel misbruikt wordt door een aantal leden. Want eerst willen die akkoorden over een aantal andere dossiers, waardoor ze dan puur uit eigenbelang akkoorden waar ze achter staan, blokkeren.

Een tweede punt van kritiek van de VS zegt dat er geen sturing meer is door de WTO, dat er daardoor meer en meer rechtszaken zijn bij de WTO en dat dat ertoe leidt dat er een doorgedreven activistische interpretatie ontstaat van de WTO-regels, die eigenlijk niet overeenstemmen met wat de lidstaten willen. In de mate dat de Wereldhandelsorganisatie verlamd is of deels verlamd is, is het natuurlijk wel evident dat er meer en meer discussies voor de 'rechterlijke macht' komen.

De EU wil begrip opbrengen voor een aantal bezorgdheden, maar wil in elk geval de WHO overeind houden. De WHO is een uniek mondiaal systeem dat is gebaseerd op afdwingbare regels. Dit zomaar loslaten, zou totaal verkeerd zijn.

Daarnaast zien we dat de VS een dubbele positie inneemt. De VS neemt maatregelen buiten de WHO om. De dreiging met een eenzijdige tariefverhoging staat haaks op de regels van de WHO. De VS blijft echter ook actief in de WHO. Onlangs is een rechtszaak tegen China gestart. De VS heeft kritiek op de werking, maar blijft op een aantal vlakken toch actief in de WHO.

We denken dat de WHO de eerste en de beste instantie blijft om handelsproblemen op te lossen. De VS is niet uit de WHO gestapt en heeft recent ook een nieuwe ambassadeur in Genève aangesteld. Dit laat toe opnieuw degelijke technisch onderbouwde gesprekken met de Amerikanen aan te knopen.

Tijdens de ministeriële conferentie in Buenos Aires is een trilaterale dialoog tussen de VS, Japan en de EU opgezet. Die gesprekken hebben tot doel door middel van gerichte maatregelen tot een aanpak van de overcapaciteit te komen. Zoals ik al heb gezegd, hebben we het geluk dat een Vlaamse ambtenaar het Staal-Comité van de OESO voorziet. Ook daar worden gesprekken met partners als Canada en Mexico gevoerd. Tot slot wordt in de G7 en de G20 ook over de overcapaciteit op wereldniveau gesproken.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, ik denk dat u terecht hebt onderstreept dat de WHO een uniek mondiaal systeem is dat we niet te snel mogen loslaten. Het is belangrijk dat wordt erkend dat de EU eigenlijk de enige hefboom is die we hebben om in dit debat een rol op te nemen. Het is dan ook belangrijk dat de EU zich in dit verband niet uit elkaar laat spelen.

– Rik Daems treedt als voorzitter op.

Ik noteer tevens dat de Vlaamse Regering binnen de overlegstructuren in het federale België proactief mee de lijn uitzet, wat natuurlijk een goede zaak is. Ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de EU-begroting 2021-2027 – 1899 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Voorzitter, ik heb een vraag om uitleg over de meerjarenbegroting van de EU. Ongeveer drie weken geleden heeft de Europese Commissie, bij monde van voorzitter Juncker en de bevoegde Europese commissaris Oettinger, het zogenaamde Multiannual Financial Framework 2021-2027 voorgesteld. Deze langetermijnbegroting wordt nu voer voor debat en moet door zowel de lidstaten als de Europese Raad en het Europees Parlement worden goedgekeurd. De voorgestelde begroting omvat een bedrag van 1279 miljard euro, oftewel 1,1 procent van het bruto Europees inkomen.

Het voorstel van de Europese Commissie wordt echter niet overal op applaus onthaald. Dat is duidelijk gebleken uit de reacties die er van allerlei kanten zijn gekomen. Onder meer in het Europees Parlement is hierover reeds uitvoerig gedebatteerd. Vooral het feit dat de Europese Commissie een budgetverhoging bepleit, terwijl er door de brexit een zeer belangrijke lidstaat minder zal zijn, stuit op enorm verzet. De regeringsleiders van onder meer Nederland, Oostenrijk en Denemarken waren wel bijzonder snel om een grotere Europese begroting te veroordelen.

De inhoudelijke heroriëntatie van de Europese Commissie ziet er op het eerste gezicht uit als een stap in de goede richting, maar is mogelijk toch wel onvoldoende. Er ligt een grotere focus op migratie en veiligheid. Frontex wordt zeer aanzienlijk uitgebreid. Er ligt ook een grotere focus op onderwijs en innovatie. Dit zijn belangrijke domeinen en dit valt zeker toe te juichen, maar op het vlak van de douane lijkt de Europese Commissie over het hoofd te hebben gezien dat er door de brexit net grote uitdagingen zijn. Wat het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid betreft, ziet het ernaar uit dat de besparing met 5 procent er helaas niet voor zal zorgen dat de transfers in de richting van Oost- en Zuid-Europa zullen afnemen. Ook in onze landbouwsector is er enige bezorgdheid.

Op het vlak van de financiering van de begroting zijn er enkele belangrijke uitdagingen. Welke lidstaten zullen meer moeten bijdragen? Over hoeveel meer zal het dan gaan? Zal dit al dan niet proportioneel worden verdeeld?

Minister-president, ik heb een aantal zeer concrete vragen over de voorgestelde meerjarenbegroting. Wat is uw standpunt over het voorstel van de voorzitter van de Europese Commissie Juncker en Europees commissaris Oettinger? Zijn er bepaalde voorstellen die volgens uw evaluatie meer in het voorstel van Vlaanderen zullen spelen en zijn er voorstellen die mogelijk een negatieve impact op onze economie en onze welvaart in Vlaanderen zullen hebben?

Op welke manier zal de Vlaamse Regering haar standpunt interfederaal en op het Europese niveau kenbaar maken? In welke landen en over welke onderwerpen ziet u mogelijks een bondgenootschap om gezamenlijk te proberen te wegen op het debat over deze begroting?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Vanlouwe, u weet dat wij een EU-visie hebben ontwikkeld met daarin onze klemtonen voor de toekomst van de EU. We trekken die krijtlijnen door wanneer we het hebben over de beoordeling van het budget van de EU. Voor ons geldt immers de regel: budget volgt visie, strategie. Wij gaan voor een unie die tastbare resultaten boekt, waarbij elke euro die de EU investeert, meerwaarde genereert.

Ik ben ervan overtuigd dat Europese investeringen een win-winsituatie kunnen betekenen voor de EU en Vlaanderen, als de juiste keuzes worden gemaakt. Ik denk hierbij dan onder meer aan ruimere financiering voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie gedreven door het excellentiebeginsel; een beter geconnecteerde energie-, digitale en transportunie; investeringen met additionele EU-meerwaarde via het EU Invest Fund, de opvolger van het European Fund for

Strategic Investments, het voormalig plan-Juncker; het inzetten op de digitale omslag; het versterken van de link met het Europees semester; een sterkere internationale rol voor de EU, niet het minst in onze nabuurlanden en in het bijzonder in Noord-Afrika en in het Midden-Oosten; meer Europese samenwerking op het vlak van defensie, veilige en efficiënt beheerde buitengrenzen; een hervormd gemeenschappelijk landbouwbeleid dat rekening houdt met verschillen in lonen, koopkracht en exploitatiekosten van de landbouwers; financiering van het klimaat- en milieubeleid via het LIFE-programma en via het mainstreamen van klimaatdoelstellingen in het meerjarig financieel kader (MFK) als geheel; het aanzwengelen van internationale mobiliteit van onze studenten en jongeren via Erasmus+; het investeren in menselijk kapitaal via het Europees Sociaal Fonds; de Interreg-samenwerking via het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling; het aanvullend ondersteunen vanuit de EU-begroting van cultuur, media en creatieve sectoren via het programma Creatief Europa.

Momenteel zitten we in een fase van de onderhandelingen waarbij we de voorstellen nog in detail moeten bekijken. Ook zijn nog niet alle puzzelstukken gekend. Pas tegen midden juni zullen alle verordeningen beschikbaar zijn. We willen dat dan allemaal nog in detail bekijken en onderzoeken. Zoals u weet, zit 'the devil' vaak in 'the detail'.

De vergelijkingsbasis moet dezelfde zijn: het is niet de bedoeling appels met peren te vergelijken. Nu werkt de commissie met een begroting voor 27 lidstaten, dat mag men niet vergelijken met een budget voor 28 lidstaten. We zien ook dat de commissie nu soms met constante prijzen en dan weer met lopende prijzen werkt. Ik zal daar straks een concreet voorbeeld over geven wanneer het gaat over het nieuwe Horizon 2020-programma en de begrotingspost onderzoek en ontwikkeling.

Mijn eerste inschatting van het pakket is dat de commissie niet over één nacht ijs is gegaan en vertrokken is van een strategische visie. We zien een ommekeer en we onderschrijven op grote lijnen de voorgestelde beleidsklemtonen voor het nieuwe MFK. We onderschrijven ook de principiële link die de commissie legt tussen het correct financieel beheer van Europese fondsen en het respect voor de rechtsstaat. We betreuren wel dat op het eerste gezicht de voorstellen eerder 'brexitblind' zijn. Van de douanerechten die worden geïnd, zouden de lidstaten in plaats van 20 procent nog maar 10 procent mogen afhouden, net op het moment dat we worden geconfronteerd met zware bijkomende uitgaven voor de douane, als gevolg van de brexit. In plaats van een vermindering pleiten wij integendeel dat de rechten worden behouden en dat er een bijzonder fonds wordt opgericht binnen het Europees meerjarenfinancieelkader om die landen die het meest worden getroffen door de brexit, te ondersteunen.

Daarnaast stellen wij ons ook de vraag of de EU met dit voorstel wel voldoende zal kunnen inzetten op de realisatie van een digitale, energie- en transportunie. Samen met de Vlaamse universiteiten vragen we ons ook af of het voorgestelde budget voor excellent onderzoek, ontwikkeling en innovatie in het kader van Horizon Europe – een absolute prioriteit voor Vlaanderen en de Europese Unie – wel ambitieus genoeg is. Ik vind dat de EU de ambitie moet hebben om gelijke tred te houden met de VS, China en landen als Israël en Zuid-Korea. Wij moeten inzake onderzoek en ontwikkeling tot de wereldtop behoren.

Ik geef een concreet voorbeeld dat aantoont dat we de commissievoorstellen goed in detail moeten bestuderen. Voor de periode 2014-2020 werd een nominaal bedrag van 77,7 miljard euro uitgetrokken voor het programma Horizon 2020, dat O&O-innovatie in de EU bevordert. Van deze Europese onderzoeksfinanciering halen de Vlaamse kennisinstellingen en universiteiten een bijzonder mooi aandeel binnen van 2 à 2,5 procent, aangezien de toebedeling van de middelen gebeurt op basis van excellentie.

Wanneer we het geschat aandeel van de middelen die naar het VK vloeien, aftrekken van het budget van de EU28 voor Horizon 2020, dan komt het beschikbare budget volgens de commissie neer op 68,7 miljard euro. Het budget van het nieuwe programma bedraagt in het voorstel van de commissie 102,6 miljard euro. Het nominaal budget van Horizon Europe stijgt aldus met 49 procent ten opzichte van het budget van Horizon 2020 min het aandeel van het VK. Dat is een goede zaak en de commissie houdt daarbij woord. Maar bij een eerste lezing hebben we een aantal duidelijke kanttekeningen.

Zo werd op een gegeven moment in de aanloop naar de voorstellen een verdubbeling van de middelen in het vooruitzicht gesteld. Daarnaast wordt er 3,5 miljard uit het budget van Horizon Europe gebruikt in het Invest EU Fund. In de huidige periode 14-20 is dat maar 2,4 miljard euro. Er wordt ook 10 miljard euro geoormerkt voor onderzoek en innovatie op het gebied van voeding, landbouw, plattelandsontwikkeling en bio-economie. In de huidige periode is dat 5 miljard euro.

Gelukkig – en dat is een goede zaak – is in het voorstel van de Commissie geen geografische correctiefactor op het excellentiebeginsel voorzien. Dat is voor ons bijzonder essentieel. Ik heb al gezegd dat wij boven ons gewicht spelen bij het opnemen van die middelen. U weet dat bijvoorbeeld de KU Leuven top is op het vlak van allerlei innovaties en patenten binnenhalen. We hebben uiteraard ook nog andere grote spelers die op dat vlak zeer goed presteren.

We zijn ook positief over de plannen van de Europese Commissie om de staatssteunregeling voor Horizon Europe en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling te aligneren. Dit moet het mogelijk maken om middelen van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling in te zetten voor financiering van Horizon Europe-projecten via het zogenaamde mechanisme voor excellentie.

Het is voor de Vlaamse Regering in elk geval noodzakelijk om besparingen en efficiëntieoefeningen te doen, zeker na de brexit, en een budgettaire shift te maken naar nieuwe klemtonen. Indien die budgettaire omslag en herprioritering er finaal ook effectief komen, is een beperkte toename van de middelen te rechtvaardigen op basis van de geleverde EU-meerwaarde. Maar in eerste instantie dus budgettaire besparingen, efficiëntieoefeningen en een omslag maken in de richting van een innovatieve, toekomstgerichte Europese Unie. Ik heb dit ook meegedeeld in mijn gesprek met EU-voorzitter Juncker nadat hij zijn toespraak had gehouden in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

We zullen met veel aandacht kijken naar de voorstellen van de commissie inzake de financiering van de Europese meerjarenbegroting. Zoals ik al zei, is het voor ons – ik neem aan dat België dit standpunt zal overnemen – niet te verantwoorden om de inning van de douanerechten te halveren.

Met betrekking tot dat punt vroeg u naar het laten doorspelen van onze standpunten op Europees vlak. U weet dat we dat doen binnen België, samen met de andere regeringen, via de FOD Buitenlandse Zaken en ook binnen de Permanente Vertegenwoordiging. U weet dat wij goed geconnecteerd zijn en kort op de bal spelen. Ik kan u meegeven dat ambtenaren van de deelstaten deelnemen aan de vergaderingen van de Raadswerkgroep ad hoc over het MFK (Friends of the Presidency Group) als daar zaken op de agenda staan waarvoor de deelstaten bevoegd zijn.

Voor bondgenootschappen met andere landen is het nog te vroeg. We moeten eerst een zicht krijgen op alle voorstellen. Het spreekt voor zich dat onze bondgenoten te vinden zullen zijn onder de landen die eveneens inzetten op een modernisering van de meerjarenbegroting die inhoudelijk de juiste beleidsklemtonen legt. Ik vind het in elk geval hoopgevend dat ons land zich, mede op vraag van Vlaanderen, voor het eerst expliciet als een nettobetaler positioneert tijdens deze zware en lange onderhandelingen die minstens tot april 2019 zullen duren, maar,

gelet op de vele belangen van de onderscheiden lidstaten, allicht niet voor het najaar van 2020 afgrond zullen zijn.

Er ligt nog veel werk op de plank. We zullen eerst zien wat de commissie precies voorstelt en dan aan het werk gaan binnen België, binnen Europa en met bondgenoten waar we die kunnen vinden.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. U merkt terecht op dat de Vlaamse Regering met de EU-visie reeds de strategie van Vlaanderen op de Europese Unie heeft vastgelegd. Dat is een bijzonder goede zaak.

We zitten natuurlijk ook met een nieuwe realiteit, met nieuwe uitdagingen en nieuwe problemen. De brexit is ertussen gekomen. Er is ook de hele crisis met betrekking tot asiel en migratie die een impact heeft op onze samenleving, maar zelfs ook op onze welvaart, onze economie en dergelijke meer. Het is goed dat we die EU-visie hebben, maar het is natuurlijk ook van belang om op tijd en stond, zeker wanneer er zich nieuwe realiteiten voordoen, bij te sturen en de nodige opmerkingen te maken.

U hebt het gehad over heel wat zaken die inderdaad goed zijn in de Europese begroting, maar waarbij u eveneens kanttekeningen maakt. Ik denk onder meer aan de bemerking op het vlak van Horizon 2020, Invest EU – en nog iets dat ik had opgeschreven, maar niet meer kan lezen. *(Gelach)*

U hebt opgemerkt dat we interfederaal kunnen wegen via de FOD Buitenlandse Zaken. We zitten ook rechtstreeks aan tafel via de Algemene Vertegenwoordiging van de Vlaamse Regering binnen de Permanente Vertegenwoordiging. Ik zou u ook willen wijzen op een ander instrument. Artikel 5 van het Verdrag van Lissabon voorziet in het subsidiariteitsconcept, waarbij de vraag wordt gesteld of de Europese Unie moet ingrijpen. Een ander middel dan dit subsidiariteitsverhaal met het trekken van gele en oranje kaarten, is het verhaal van politieke dialoog waarbij partners, lidstaten maar ook deelstaten, hun bemerkingen rechtstreeks aan de Europese Commissie kunnen overmaken. We hebben reeds de EU-visie, die ik ten eerste onderschrijf, maar we kunnen van de politieke dialoog gebruikmaken om de bedenkingen en kanttekeningen die u hier hebt verwoord, op een officiële manier rechtstreeks over te maken aan de Europese Commissie. Het is trouwens ook een taak die wij als Vlaams Parlement kunnen vervullen en waarbij we binnen onze commissie een standpunt kunnen innemen en rechtstreeks kunnen overmaken aan de Europese Commissie.

Voor het overige hebt u terecht opgemerkt dat we nog maar aan het begin van de onderhandelingen zijn. Het is voor de eerste keer voorgesteld begin mei. Er is al een uitvoerig debat geweest binnen het Europees Parlement. Ik heb genoteerd dat alvast mijn fractie, naast de verschillende kanttekeningen en bemerkingen, tevreden was over het feit dat er meer wordt geïnvesteerd in het beheren van de Europese buitengrenzen in het migratie- en asielbeleid. Dat heeft een impact op onze samenleving, onze welvaart en onze economie. Ik heb genoteerd: 33 miljard euro in plaats van 13 miljard euro. Dat wordt alvast positief onthaald, namelijk de aanpak van het asiel- en migratiebeleid en een versterking van de Europese buitengrenzen. Ik heb ook genoteerd dat in de begroting is opgenomen dat er met 10.000 in plaats van 1200 Frontex-medewerkers Europa eindelijk meer inzet op stevige buitengrenzen. Maar misschien moet Europa ook maatregelen durven nemen zodat deze extra investering ook gepaard gaat met de invoering van pushback van mensen misbruik maken van een bestaande situatie, en ook met het instellen van een maximumlimiet, maar gepaard gaand met meer en betere opvang in de herkomstregio's.

Minister-president, ik ga het hierbij houden. Ik hoop vooral dat er gebruik wordt gemaakt van het instrument van de politieke dialoog. Dat is ook een verantwoordelijkheid van ons. Dat is volgens mij ook een middel dat de Vlaamse Regering zelf zou kunnen hanteren.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Ik wil enkel zeggen dat in onze fractie een grote bezorgdheid leeft rond de middelen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Europese middenveldorganisaties en de toenemende beperking van hun activiteiten door hun respectieve overheden
– 1933 (2017-2018)**

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister-president, in steeds meer landen worden leden en activisten van middenveldorganisaties vervolgd of bedreigd als hun meningen en activiteiten niet overeenstemmen met de agenda van lokale machthebbers. Vaak werd deze repressie ten aanzien van hen toegedicht aan niet-democratische regimes. Als we de monitor bestuderen van CIVICUS, de internationale alliantie voor maatschappelijke organisaties die de positie van maatschappelijke organisaties per land onderzoekt en in kaart brengt, dan merken we duidelijk dat het middenveld wereldwijd onder druk komt te staan en dat het fenomeen niet exclusief kan worden toegekend aan niet-democratische regimes. Uit de meest recente cijfers blijkt dat organisaties momenteel in 195 landen licht tot zeer ernstig in hun activiteiten worden beperkt, onder andere door middel van intimidaties, geweld en strengere wet- en regelgeving met als doel het middenveld klein te krijgen.

Het meest recente en frappante voorbeeld is Turkije waar onder het mom van de noodtoestand doelbewust en heel methodisch de civiele samenleving ontmanteld wordt door mensenrechtenverdedigers op te sluiten, organisaties buitenspel te zetten en een verstikkend klimaat van angst te creëren. Maar ook binnen de Europese Unie stelt men vast dat de middenveldorganisaties in een aantal landen onder druk komen te staan en beperkt worden in hun activiteiten. Indien men op de website van CIVICUS de kaart van de Europese Unie bekijkt, dan zijn het voornamelijk de landen in Oost-Europa die minder gunstig uit de verf komen.

Deze tendens wordt overigens bevestigd door een verslag van januari 2018 van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA). De informatie voor dit onderzoek is verkregen door middel van interviews met experts en expertenbijeenkomsten en via hun onderzoeksnetwerk FRANET, dat bestaat uit lokale onderzoekspartners per land. Uit dit rapport blijkt dat middenveldorganisaties op verschillende vlakken worden geïntimideerd door middel van lastercampagnes, bedreigingen en fysieke en verbale aanvallen op activisten. Bovendien worden in het licht van de terreurbestrijding maatregelen genomen die de vrijheid van vereniging beperken.

Mensenrechtenorganisaties ontvangen financiering uit zowel publieke als private middelen, van overheden, internationale organisaties en bedrijven. Alleen zijn deze middelen voornamelijk voorbehouden voor organisaties die actief zijn buiten

de Europese Unie met als doel de fundamentele waarden te verdedigen en uit te dragen. Middenveldorganisaties zijn nochtans cruciaal voor het democratisch proces. Als maatschappelijke organisaties een sterke positie hebben en goed zijn in pleiten en beïnvloeden, dan kunnen zij overheden, bedrijven en gemeenschappen aanspreken op hun verantwoordelijkheden om de rechten en zorgen van anderen te respecteren en mee te nemen in besluitvorming. Maar wanneer een overheid het middenveld systematisch verzwakt, ondergraaft ze een belangrijke pijler van de democratie. Bovendien staat de Europese geloofwaardigheid in dezen op het spel: we verwachten dat derde landen respect opbrengen voor de middenveldorganisaties maar tegelijkertijd staan in sommige eigen lidstaten de lokale en nationale middenveldorganisaties heel sterk onder druk.

Minister-president, hebt u weet van het rapport 'Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU' van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten? Zo ja, hoe staat u tegenover de gemelde problemen in voornamelijk Kroatië en Hongarije waar de mensenrechten- en middenveldorganisaties het slachtoffer zijn van intimidaties? Hebt u deze problematiek reeds aangekaart in uw bilaterale contacten met bovengenoemde landen? Zo neen, zult u dit doen, al dan niet in overleg met andere Europese lidstaten? Op welke wijze ondersteunt Vlaanderen financieel mensenrechten- en andere middenveldorganisaties in Vlaanderen en buiten Vlaanderen? Op welke wijze kan en moet de autonomie van de middenveldorganisaties volgens u worden gewaarborgd? Artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie verankert de fundamentele waarden die de EU deelt én beschermt. Een goed ontwikkeld maatschappelijk middenveld is voor de EU dan ook de beste bescherming tegen de uitholling van die waarden.

Daarom ondersteunt de EU en haar lidstaten financieel deze middenveldorganisaties. Het betreft evenwel voornamelijk organisaties die in derde landen buiten de Europese Unie actief zijn. Diegene die op lokaal en nationaal niveau binnen de EU actief zijn, krijgen amper financiële ondersteuning. Kunt u de visie van het Europees Parlement ondersteunen dat de EU een additioneel financieel instrument moet ontwikkelen ter ondersteuning van de middenveldorganisaties die binnen de EU actief zijn? Bent u bereid dit standpunt, na overleg met de andere deelstaten en het federale niveau, te verdedigen binnen de EU? Bent u ook bereid om voor dit nieuwe instrument in financiële middelen te voorzien?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik ken dit rapport uiteraard. Het rapport van januari 2018 maakt duidelijk dat de werkruimte van middenveldorganisaties in de EU beïnvloed wordt door verschillende factoren. Er worden er vijf opgesomd: de mate waarin de regelgeving hun werk mogelijk maakt, de middelen waarover ze beschikken, de mate waarin ze kunnen wegen op het besluitvormingsproces, de mate waarin ze kunnen rekenen op een veilige ruimte en de mate waarin er ruimte is voor uitwisseling en dialoog.

U haalt een aantal landen aan waar op een of andere manier rechten van middenveldorganisaties onder druk komen te staan. U kunt er nog Catalonië aan toevoegen, waarvan u weet dat een leidend figuur van een middenveldorganisatie niet alleen onder druk staat, maar op dit ogenblik in de gevangenis zit, en dit al maanden, voor geweldloze actie.

Het is evident dat wij die bezorgdheid delen. U weet dat ik in de plenaire vergadering in mijn toespraak aan het adres van voorzitter Juncker heb gezegd dat wij de open en constructieve dialoog die de Europese Commissie voert in het kader van de artikel 7-procedure om de rechtstaat in de Unie te handhaven, onderschrijven.

De Vlaamse Regering steunt ook de principiële link die de Europese Commissie legt tussen het correct financieel beheer van Europese fondsen en het respect

voor de gemeenschappelijke waarden en vrijheden zoals bepaald in artikel 2 van het Unieverdrag. Ik heb dat ook gezegd op de Raad van Ministers toen het ging over de Europese fondsen ter zake. Diverse ministers van andere landen zijn me hierin bijgetreden. Binnen de Raad van Ministers van de Europese Unie kunnen we ook nog een stap verder gaan en steunt de Vlaamse Regering het voorstel om een jaarlijkse 'peer review' over het respect van de rechtsstaat en de fundamentele vrijheden te organiseren.

U vraagt op welke wijze Vlaanderen mensenrechten- en middenveldorganisaties ondersteunt. Ik moet het antwoord schuldig blijven. Ik kan alleen zeggen dat er enorm veel subsidies gaan naar allerlei middenveld- en mensenrechtenorganisaties. Ik weet dat collega Lorin Parys een vraag heeft gesteld over de steun aan werkgevers- en werknemersorganisaties. Hij heeft die vraag gesteld aan alle ministers. Het ging over enkele honderden subsidies, alleen al voor die organisaties. Ik heb er geen zicht op wat de totaliteit aan subsidies is die worden verleend op Vlaams vlak aan allerlei verenigingen inzake welzijn, cultuur, natuur, economie enzovoort.

Als u het hebt over de bescherming binnen de Europese Unie met betrekking tot middenveldorganisaties, wil ik toch een onderscheid maken. U citeert artikel 2, wat een basis is en waar we met z'n allen achterstaan. We steunen ook de Europese Commissie in haar aanpak met betrekking tot de constructieve dialoog die wordt gevoerd. Er is ook artikel 11 van het EU-verdrag. Artikel 11 gaat alleen over de werking van de Europese Unie. Het gaat niet over de aanpak in de lidstaten of deelstaten met betrekking tot de middenveldorganisaties. Artikel 11 bindt de Europese Unie. De lidstaten zijn, behalve wat betreft artikel 2 – fundamentele rechten en vrijheden, bescherming van de rechten en vrijheden, bescherming van minderheden – op geen enkele manier door artikel 11 dat in het Unieverdrag staat, gebonden.

Wel is belangrijk dat we rekening houden met twee principes. Er is de subsidiariteit. De Unie kan aan de lidstaten niet opleggen in welke mate of op welke manier zij moeten omgaan met middenveldorganisaties. Er zijn er die werken met medebeslissingsrecht. Er zijn er die werken met consultatie. Er zijn er die werken met bindende adviezen. Er zijn er die werken met vrijblijvende adviezen. Er zijn er die daar helemaal geen regelgeving voor hebben uitgewerkt. Wat voor mij belangrijk is, is dat op geen enkele manier die middenveldorganisaties en mensenrechtenorganisaties in hun werking worden beperkt. Dat is essentieel. Dit zou niet sporen met artikel 2 van het Unieverdrag en met het feit dat voor de rest subsidiariteit moet gelden. Het is niet aan de Unie om op te leggen hoe wij in Vlaanderen met onze middenveldorganisaties moeten omgaan of in Nederland, Duitsland, Frankrijk of andere lidstaten. Als het gaat over de basisprincipes – de werking, de vrijheid van vereniging, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van kritiek op overheden enzovoort –, dan speelt natuurlijk wel het Unieverdrag. Het zijn uiteraard regels die op geen enkele manier, wat mij betreft, kunnen worden overtreden.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord.

Uiteraard volg ik ook het subsidiariteitsprincipe en moeten we niet gaan opleggen hoe de verschillende lidstaten het middenveld moeten organiseren. Ik ben wel blij dat we het erover eens zijn dat het inperken van die werking en intimidatie absoluut niet kunnen. We moeten niet zeggen hoe ze er wel mee moeten omgaan, maar ik denk dat we wel duidelijk moet maken hoe het niet moet. Dat is in Hongarije en Kroatië wel heel duidelijk gebleken. Ik heb een beroep gedaan op een open brief van Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Bond Zonder Naam, Oxfam-Solidariteit, 11.11.11 en Amnesty International Vlaanderen, waarin deze situatie werd aangekaart.

De Europese Unie begint in de wereld steeds meer de rol van morele waakhond op te nemen. Zeker bij het wegvallen van die rol door de Verenigde Staten, komt de EU daarvoor in beeld, om de democratie en de democratische waarden te verdedigen. Het is natuurlijk moeilijk om dat als Europese Unie geloofwaardig te doen indien we in onze eigen lidstaten onze ogen daarvoor sluiten. We zijn terecht heel streng voor nieuwe kandidaat-lidstaten opdat ze het middenveld een belangrijke rol geven.

Het gaat niet alleen over het niet betrekken van middenveldorganisaties bij de besluitvorming, het gaat echt een stap verder. In Kroatië is er herhaaldelijk intimidatie door de politie, in Hongarije is er melding van vluchtelingenorganisaties die in de regeringsgezinde media al wekenlang worden aangepakt. Als je het middenveld monddood maakt, vormt het een grote bedreiging voor de democratie, want het is het middenveld dat een stem geeft aan degenen die anders niet worden gehoord.

Minister-president, ik hoop dat u de rol van het middenveld mee blijft waarborgen, zoals u hebt gezegd, niet alleen in Vlaanderen, maar ook in de andere Europese lidstaten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het recente bezoek van de minister-president aan Palestina en Israël, en de recente dramatische gebeurtenissen – 2011 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, recentelijk hebt u een bezoek aan de Palestijnse gebieden en aan Israël gebracht. Directe aanleiding vormde het programma van de Vlaams-Palestijnse culturele week in Ramallah. Ter gelegenheid van dit bezoek hebt u ook een onderhoud met de Palestijnse eerste minister Rami Hamdallah gehad. Daarnaast hebt u in Israël contacten gehad met de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken.

Vlaanderen is al lang een trouwe partner van het United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNWRA) met een jaarlijkse dotatie van 150.000 euro. U hebt aangekondigd om het totale budget in de komende vier jaar te verhogen. Daarnaast hebt u een budget van 100.000 euro voor culturele projecten in Palestina in het vooruitzicht gesteld.

Intussen is de situatie aan de grens met Gaza in de voorbije weken andermaal geëscaleerd. Dat is ook in het Vlaams Parlement ter sprake gekomen, en daarover is met brede steun een resolutie aangenomen. Maandag 14 mei was de dodelijkste dag in het Israëlisch-Palestijns conflict sinds de zomer van 2014. De rellen hebben zich uitgebreid naar de Westelijke Jordaanoever. Directe aanleiding vormde de effectieve verhuis van de Amerikaanse ambassade, naast de herdenking van de ramp die de joden door hun verhuis destijds mee hebben aangericht in het Palestijnse gebied. Deze beslissing van Trump, samenvallend met de herdenking van de Nakba, hypothekeert het vredesproces.

Maar ook andere evoluties bemoeilijken de realisatie van een duurzame oplossing. Zo komt er geen stop op de Israëlische nederzettingen in Palestijns gebied, is er een illegale opbouw van het wapenarsenaal en militante activiteiten in Gaza, is de humanitaire crisis en de uitzichtloosheid in Gaza enorm groot, is er verdeeldheid

tussen Hamas en de Palestijnse Autoriteit en groeit na de fysieke vooral ook de mentale grens tussen Israëli's en Palestijnen dag na dag.

Minister-president, hebt u tijdens het gesprek met de Palestijnse eerste minister de gelegenheid gehad om over het vredesproces te spreken? Welk standpunt hebt u ingenomen? Op welke wijze kan volgens de Palestijnse eerste minister het vredesproces terug op de sporen worden gezet? Hoe kan volgens de Palestijnse eerste minister het Gazagebied, dat onder controle van Hamas staat, worden betrokken in een duurzaam vredesproces?

U hebt extra financiële middelen toegezegd aan UNWRA, waardoor Vlaanderen de vijfde grootste donateur aan de betrokken instelling wordt. Volgens de media zou er in de komende vier jaar 979.000 euro worden uitgetrokken, waarvan in 2018 reeds 500.000 euro wordt toegekend. Hoeveel bedraagt de toegekende verhoging naast het reeds geplande bedrag in de meerjarenbegroting? Zijn dit extra middelen die op de begroting worden ingeschreven? Of betreft het een reallocatie van middelen en, zo ja, waar wordt dit gecompenseerd?

Volgens de media had de Palestijnse eerste minister bijzondere interesse voor het duaal leren. Op welke wijze kan Vlaanderen zijn expertise ter beschikking stellen?

Minister-president, u hebt ook een ontmoeting met de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken gehad. Had u de gelegenheid om de problematiek van het vredesproces aan te kaarten? Hoe ziet de betrokken minister een realisatie van dat duurzaam vredesproces? Is de staat Israël de tweestatenoplossing nog steeds geneegen? Of heeft men daar officieel, ook in de contacten met u, afstand van genomen? Welke concrete afspraken zijn er gemaakt inzake de samenwerking enerzijds tussen Vlaanderen en Palestina, en anderzijds tussen Vlaanderen en Israël?

Naar aanleiding van de recente dodelijke incidenten aan de grens tussen Israël en Gaza wordt door bepaalde actoren gepleit voor een wapenembargo tegen Israël. Welke wapens werden in de periode 2016-2018 geëxporteerd naar Israël en in welke mate betreft het wapentuig dat kan worden ingezet in het kader van – ik plaats ze tussen aanhalingstekens – 'ordehandhaving' en 'grenscontrole'?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Het is een korte vraag, die toch een aantal antwoorden verdient. Ik heb er bij de begrotingscontrole voor gezorgd dat er meer middelen kunnen zijn. U weet dat UNWRA in een zeer, zeer precaire budgettaire situatie verkeert. Ik heb beslist om UNWRA een bedrag van 979.000 euro te geven voor de periode 2019-2021. Dat is meer dan een verdubbeling ten aanzien van de periode 2016-2018. De eerste schijf van 500.000 euro kan al in 2018 worden betaald.

Ik had op het consulaat-generaal van België in Jeruzalem een onderhoud met vertegenwoordigers van UNWRA. Ik heb de beslissing van de Vlaamse Regering van 4 mei kunnen meedelen. Uiteraard was er grote dankbaarheid voor.

UNWRA heeft het grote verlies aan middelen tot nu toe opgevangen door enorme besparingen door te voeren. Er wordt niet meer aangeworven, mensen die weggaan, worden niet meer vervangen, er zijn minder zendingen enzovoort. Ze hopen zoveel mogelijk steun te verzamelen voor het nieuwe schooljaar in september om hun scholen weer te kunnen openen. Ook de werking van de ziekenhuizen komt onder druk te staan, zo hebben ze meegedeeld. Het werk van UNWRA is van vitaal belang voor de veiligheid, de ontwikkeling en de stabiliteit in de regio.

Ik heb het in de media al gezegd: ik heb in Palestina een nieuwe generatie leiders ontmoet. Ze hebben aan de universiteit in het Verenigd Koninkrijk gestudeerd. Ze

laten een nieuw geluid horen. Ze zijn zeer sterk gericht op vredesbesprekingen met Israël. Ze hebben duidelijk te kennen gegeven dat ze akkoord gaan met de tweestatenoplossing, met een gedeelde soevereiniteit over Jeruzalem. Ze willen daarover spreken in een multilaterale setting. Belangrijk is dat zij vragen dat de EU daar een actieve of actievare rol in speelt.

Ik heb gesproken met eerste minister Hamdallah, op wie nog maar net een mislukte aanslag gepleegd was in de Gazastrook. Ik heb gesproken met minister van Cultuur Bsaïso. Het zijn beiden mensen met een nieuwe pragmatische toekomstgerichte visie. Ze weten dat Palestina uit die uitzichtloze situatie moet geraken. Er leeft een zeer jonge bevolking die ontwikkeling en werkgelegenheid nodig heeft, wat in de huidige omstandigheden allemaal niet kan.

Wat Gaza betreft, heeft premier Hamdallah gezegd dat er hulp zal nodig zijn van een internationale vredesmacht. 50 procent van het budget van Palestina gaat naar Gaza, maar er zijn immense problemen, die u ook kent, waar ik nu niet verder moet op ingaan. Maar als het tot vredesregelingen komt, moet daar volgens hem een multilaterale vredesmacht kunnen worden ingezet.

In Israël heeft Michael Oren me op 7 mei ontvangen in zijn bureau in de Knesset. Alle ministers hebben er een bureau, ze zijn ook lid van het parlement. Hij moest daar trouwens zijn om eventueel te gaan stemmen, ze zijn niet vervangen. Ze hebben een kleine meerderheid. Het oorspronkelijke gesprek in zijn kantoor is dus verplaatst naar de Knesset wat mij de gelegenheid gaf om na het gesprek een rondleiding van hem te krijgen in de Knesset. Michael Oren is de Israëlische staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken, maar eigenlijk de facto bevoegd voor Buitenlandse Zaken, want dat is een bevoegdheid van de premier die hij gedelegeerd heeft aan Oren. Oren is van origine een Amerikaan, kent Vlaanderen zeer goed: zijn vader heeft hier gevochten, hij bezoekt Vlaanderen regelmatig. Hij is intussen geen Amerikaan meer, want hij is ambassadeur van Israël geworden in de Verenigde Staten en nu is hij alleen nog Israëliisch staatsburger.

We hebben uiteraard gesproken over de actualiteit. Wat me daarbij opviel, is dat ze volledig gefocust zijn op Iran. De kwestie Palestina is voor hen van ondergeschikt belang op dit moment. Zij voelen zich omsingeld door Iran, dat actief is in Syrië, en dat met de Hezbollah actief is. Ze vinden dat ze door sjiïeten omsingeld dreigen te geraken. Ze vinden dat Iran het terrorisme steunt. Ze focussen daar volledig op.

Ze zitten op de lijn-Trump. Die nucleaire deal moet verdwijnen. Die 'sunset clause' moet weg. Er moeten meer diepgaande inspecties komen. Er is geen ontmanteling van het nucleaire arsenaal. Dat is heel hun teneur. Ze trekken echt een rode lijn. Ze willen niet dat Iran nog langer aan de grenzen actief is. Kort daarna zijn er trouwens bombardementen gebeurd. Het hele Iraanse gebeuren, de steun aan de Houthisrebellens in Jemen, de steun aan Hezbollah in Libanon, de activiteiten van Iran in Syrië, is waar Israël op focust en waardoor het zich in zijn bestaan bedreigd voelt. U weet dat Iran zegt dat Israël moet worden vernietigd, dat is voor hen echt de absolute prioriteit.

Ik heb uiteraard de Palestijnse kwestie zelf aangebracht omdat ik die van ontzettend groot belang vind. Hij zei dat er eigenlijk geen gesprekspartners zijn voor onderhandelingen over vrede. Ze kijken niet naar de EU, ik heb het gevoel dat ze geen rol willen voor de EU, ze zien Europa niet als hun vriend. Ze kijken wel naar Trump die eventueel een initiatief kan nemen. Dat is voor hen op het ogenblik duidelijk geen prioriteit. Ik heb op geen enkel moment de bevestiging gehoord dat zij akkoord gaan met een soevereine Palestijnse staat.

Ik heb wel kort na mijn bezoek, u weet dat president Juncker toen is gekomen, een apart onderhoud gehad met president Juncker. Ik heb hem gevraagd dat de

Unie een actievere rol zou gaan spelen in dat vredesproces, volkomen in lijn met onze EU-visienota.

Inzake de samenwerking tussen Vlaanderen en Palestina heb ik teruggekoppeld naar een aantal collega's. Ik had een zeer interessante ontmoeting met de minister van Cultuur. Ik ben bij hem geweest. Er waren nog vier andere ministers aanwezig bij ons bezoek aan de boekenbeurs. Ze hebben beslist om een nationale bibliotheek op te richten. Ze zouden heel graag hebben dat Vlaanderen zijn expertise wil delen inzake de digitalisering van het bibliotheekwezen, registratiesystemen, training en opleiding van het personeel, onderzoek inzake kunstgeschiedenis en dergelijke.

Ik heb hem gewezen op de mogelijkheid die wordt geboden door het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) voor 'artists in residence', voor 'writers in residence', voor vertalingen van boeken van hen, voor uitgevers en vertalers. Hij heeft dat allemaal met grote dank en interesse genoteerd. Ik denk wel dat daar activiteiten of samenwerkingen uit zullen ontstaan. Ik heb hem ook voorgesteld om collega Gatz daarover te zien. De Palestijnse minister van Cultuur deelde me immers mee dat hij naar het filmfestival in Cannes ging. Ik zei dat mijn collega Gatz daar ook zou zijn. Ik heb het nog proberen te regelen, maar ze hebben elkaar niet kunnen zien, want op het moment dat collega Gatz vertrok, moest de Palestijnse minister nog aankomen. Uitgesteld is echter niet verloren. Hij zou graag naar Vlaanderen komen.

Hij heeft ook de wens geuit dat er twinnings zouden zijn. Ik heb hem gezegd dat dat moeilijk ligt. Ik heb dat al enkele keren voorgesteld. Ik heb dat voorgesteld aan de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). De VVSG heeft daar alle steden en gemeenten voor aangesproken. Er was geen enkele reactie. We zijn dan gekomen tot een voorstel, ook omdat ik in tal van steden en gemeenten ondervind dat die twinnings eigenlijk een beetje op de terugweg zijn, die jaarlijkse of tweejaarlijkse verplichtingen. U weet dat ook. Ik weet niet of ik voor u mag spreken. Ik heb dan gezegd: waarom zouden we niet bijvoorbeeld om de twee jaar een culturele activiteit met de Palestijnen organiseren in een verschillende stad of gemeente, met een kleine ondersteuning vanuit Vlaanderen? Dat kan misschien meer effect hebben dan een band, die ook al met Palestina niet voor de hand ligt, want de afstand is groot, het is niet eventjes over de grens gaan. Dat brengt ook veel kosten met zich mee voor steden en gemeenten. Ik wil niet voor alle steden en gemeenten spreken, maar ik zie dat er op een aantal vlakken toch wel een beetje sleet op de formule ontstaat. Hij stond zeer open voor die mogelijkheid. Ik heb er ook over gesproken met collega Gatz.

Mijn departement zal ook nagaan of er binnen het Unesco Trustfonds mogelijkheden voor samenwerking zijn. U weet dat we in Mozambique, in Cuba bepaalde fondsen kunnen alloceren vanuit het Unesco Trustfonds. We zijn daar een zeer grote donor. Ook Palestina heeft erfoed en kan eventueel ook gediend zijn met een gemeenschappelijk programma.

Ik heb ook teruggekoppeld naar collega Muyters, en met collega Crevits, omdat er een zeer grote belangstelling is voor 'vocational training' individuele beroepsopleidingen die gebeuren op de werkvloer. Dat is wat collega Muyters betreft, maar wat collega Crevits en collega Muyters betreft, is er ook hun belangstelling voor duaal leren. Ik heb ook laten weten dat VDAB bereid is om expertise te delen inzake de opleiding van mensen. Ik wist dat vooraf van collega Muyters. Ook op dat vlak is er dus afgesproken dat er bereidheid is tot contacten en het uitwerken van samenwerkingsakkoorden. Zowel collega Muyters als collega Crevits is bereid om hun collega of collega's te ontvangen wanneer die naar Vlaanderen komen.

Er was ook de Palestijnse vraag inzake het onthalen van een initiatief van de Palestijnse private sector op de Grote Markt in Brussel ter ondersteuning van Jeruzalem

2020. Ik heb ter zake de contactgegevens van VisitBrussels doorgegeven. De Qattan Foundation verkent graag een toekomstige samenwerking en/of uitwisseling met Technopolis in Mechelen. Beide zullen met elkaar in contact worden gebracht. Op economisch vlak heb ik de Israel Innovation Authority uitgenodigd om deel te nemen aan de Supernovabeurs die in Antwerpen plaatsvindt. Flanders Investment & Trade (FIT) zal hun ook informatie bezorgen, ook op het vlak van duaal leren. Ik heb hen ook uitgenodigd om naar Vlaanderen te komen. Ik heb zelf duaal leren aangebracht in diverse gesprekken. Daar was bijzonder veel belangstelling voor. De lage tewerkstellingsgraad leidt er inderdaad toe dat daar echt beroepsopleiding nodig is.

Ik heb ook al gezegd dat die leiders echt wel inzien dat daar heel veel nieuwe activiteiten zouden moeten kunnen komen, zowel op de Westelijke Jordaanoever als in Gaza. Dat is een grote zorg. Ze hebben een vrij grote bovenlaag, er zijn heel wat universiteiten die jongeren aantrekken, maar het is een beetje een omgekeerde wereld: voor elke acht ingenieurs hebben ze maar één technicus. Ze hebben dus echt nood aan die opleiding van de middenklasse, en vandaar hun interesse in individuele beroepsopleidingen, maar ook in duaal leren, een betere afstemming tussen onderwijs en bedrijven. Ik heb dus verteld over onze ervaringen daaromtrent.

We zullen dus zien of er in de toekomst samenwerking kan ontstaan. Bij dat soort gesprekken heb je het over grote mogelijke lijnen en dat moet dan worden aangepakt door de respectieve ministers. Ik hoop ook dat er inhoud aan wordt gegeven. Soms kom je zelfs tot memorandums of understanding die geen verdere uitwerking krijgen, en soms komt er zonder een memorandum of understanding wel een goede samenwerking in de diepte. Dat hangt ook af van individuele interesses, maar ik had het aanvoelen dat dat er was van de kant van de Palestijnen.

Dat geldt trouwens ook wat Israël betreft met betrekking tot innovatie. Israël heeft trouwens een innovatiecijfer van meer dan 4 procent van het bnp, zonder de militaire uitgaven. Als je daar het militair onderzoek bij telt, dan zitten ze boven de 7 procent. Ze zijn dus werkelijk enorm innovatief. Daar gebeurt enorm veel innovatie, ook met multinationals die daar zijn gevestigd, vaak alleen voor onderzoek en ontwikkeling.

Dan waren er de vragen met betrekking tot de wapenuitvoer. Sinds 2006 is er inderdaad een specifiek beleid inzake de uitvoer van wapens. Dat specifieke Israëlbeleid bestaat erin dat geen uitvoer wordt vergund die de versterking van de militaire capaciteit van de Israëlische krijgsmacht inhoudt. Dat betekent concreet dat de uitvoer van strategische goederen niet wordt toegestaan als er sprake is van militair eindgebruik in Israël. Daarmee bedoelen we dat de eindgebruiker de Israëlische overheid of het Israëlische leger is, een Israëlische defensiegerelateerde onderneming of een civiele onderneming die de goederen zal aanwenden voor militaire doeleinden. Met 'Israëlische overheid' worden ook de binnenlandse veiligheidsdiensten bedoeld, zoals de politie en vergelijkbare eenheden.

Dit beleid heeft tot gevolg dat in de periode 2016-2018 Vlaanderen geen defensiegerelateerde producten of ordehandhavingsmateriaal heeft uitgevoerd naar Israël voor eindgebruik in Israël of in Palestina. Er zijn wel af en toe uitvoervergunningen voor zaken die terugkeren, bijvoorbeeld zaken van het Belgische leger die daar worden hersteld of geüpdatet. Maar dat zijn geen uitvoervergunningen. Dat staat allemaal uitvoerig te lezen in de vragen die daarover worden gesteld, ook schriftelijke vragen. Dus tenzij het bewezen civiel eindgebruik betreft, zijn er geen uitvoervergunningen naar Israël. Zo kunnen we het eigenlijk wel samenvatten.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, dit is inderdaad een heel goed en omstandig antwoord, met een schets van de politieke gevoeligheden. Het klopt

dat Israël sterk gefocust is op het Iraanse gevaar. Ik kan mij inbeelden dat ze die omsingelingsbeweging zien voltrekken en dat hen dat zeer veel kopzorgen baart. We kennen de toestand in Gaza. Maar ook de werking van ziekenhuizen en scholen zal onder druk komen te staan, ook op de Westoever.

Als de UNRWA minder middelen krijgt, is dat een heel reëel iets. Het gaat om een jonge bevolking, mensen die veel van het leven verwachten, die goed geschoold zijn en vaak heel militant, die de uitdagingen in de wereld volgen, in de Arabische wereld. De Palestijnse publieke opinie is een van de meest kritische. Het is belangrijk om die mensen blijvend te ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkelingskansen. Het is dus een goede besteding van de Vlaamse middelen.

Minister-president, u bent uitgebreid ingegaan op mogelijke vormen van samenwerking rond culturele activiteiten. Dat moet zeker verder worden verkend. Ik begrijp dat de stedenbanden wat op hun retour zijn. Maar er kunnen ook andere pistes zijn om lokale besturen, lokale cultuurraden, lokale actoren op een of andere manier bij zoiets te betrekken. Daar geloof ik in. Ik denk dat dat een heel goede piste kan zijn.

Het punt van het onderwijs is ook heel uitgebreid aan bod gekomen. Dat is belangrijk. Vlaanderen kan daar expertise delen. Ik verwijs naar de rol van VDAB en Technopolis Mechelen.

Er zijn heel wat vormen van samenwerking mogelijk: concrete zaken, niet altijd de zaken die geopolitiek een grote impact hebben, maar wel zaken die lokaal van reëel, tastbaar belang zijn. Ik geloof dat Vlaanderen op dat punt een rol te vervullen heeft.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over mogelijke pogingen tot beïnvloeding en lobbyacties door Azerbeidzjan en andere dictatoriale regimes – 1992 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, ik heb mijn vraag om uitleg opgesteld naar aanleiding van de berichtgeving rond de Azerbeidjaanse lobbymachine. Voorzitter, u zult dat wellicht kennen, aangezien u ook actief bent in de Raad van Europa. U kent dat rapport en dat onderzoek uiteraard in detail, meer dan wie ook hier in de zaal aanwezig.

Er is gebleken dat het regime in Bakoe zich een goed imago wil kopen, onder andere door mensen te laten opdraven om positieve rapporten te schrijven over het regime, onder andere over de verkiezingen. Het is goed dat dat allemaal is blootgelegd. Al heel wat jaren contacteren mensen mij daarover, ook uit het buitenland. Ze vroegen: 'Kan er niets gebeuren, in uw Senaat of ergens anders? Want er zijn daar mensen die een toch wel rare rol op zich hebben genomen.' Naar aanleiding van het rapport van de European Stability Initiative is er al iets naar boven gekomen. Nu is er een nieuw rapport. De Azeri's hebben heel veel geld. Dat moet binnen de Raad voor Europa leiden tot verdere maatregelen.

Minister-president, zijn er binnen de Vlaamse administratie, binnen de Vlaamse Regering, binnen de Vlaamse overheid in de heel ruime zin, signalen dat onze administratie, onze mensen, op een of andere manier werden blootgesteld aan

die lobby-acties van het regime in Azerbeidzjan, dat een weinig democratische reputatie heeft? Mensenrechtenschendingen gebeuren daar veelvuldig.

Zijn u beïnvloedingspogingen met laakbare praktijken – want je kunt natuurlijk op veel manieren proberen te beïnvloeden: informatie uitdelen, informatiesessies organiseren, workshops, betogingen, vrije tribunes en dergelijke – in de richting van onze instellingen bekend door andere regimes?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Kennes, ik heb geen weet van lobby-acties ten aanzien van de Vlaamse overheid door het regime van Azerbeidzjan. De feiten waarover u het hebt, gaan over de parlementaire vergadering van de Raad van Europa (PACE). De zogenaamde Azerigate gaat over de kavi-aardiplomatie van enkele parlementsleden van de Raad van Europa.

Er is een verslag opgesteld. U weet dat ten gevolge van het hele onderzoek het Bureau de betrokken leden heeft uitgenodigd om hun activiteiten binnen het parlement onmiddellijk te schorsen. Als reactie op het verslag werd door PACE op 26 april een resolutie aangenomen waarin de aantijgingen van corruptie binnen PACE worden erkend.

Als gevolg daarvan worden afspraken op alle niveaus aangekondigd: het verbeteren van het algemeen werkkader, het wegwerken van tekortkomingen in de transparantie van parlementaire procedures en het optreden tegen schendingen van de gedragscode door sommige leden en oud-leden van PACE. Zowel de nationale parlementen als de nationale regeringen worden opgeroepen om de nodige maatregelen te treffen en tegen het jaareinde te rapporteren aan PACE.

Vlaanderen is niet rechtstreeks betrokken. We hebben gemeenschapssenatoren in de Senaat. De parlementaire assemblees moeten zich daar dus wel over buigen. Het is niet aan mij als regering om te zeggen wat de parlementen moeten doen. Maar eigenlijk is het hier aan de parlementen om aan zelfcontrole te doen – want zij worden niet door hun regering gecontroleerd – en om te bekijken of er daar maatregelen moeten worden genomen wat betreft de regels waaraan die leden zich moeten houden. Die regels zouden eigenlijk evident moeten zijn. Maar ik lees dat er ook andere zaken zijn. Zo werden er in Kazachstan bij verkiezingsmissies bezoeken aan nachtclubs geregeld. Dat is uiteraard niet van aard om te zorgen voor correcte verslaggeving over verkiezingsoperaties die plaatshebben.

Ik heb geen weet van beïnvloedingspogingen door dictatoriale regimes ten aanzien van Vlaamse instellingen.

Het onderzoek naar het schandaal in de parlementaire vergadering wijst op aantijgingen dat ook andere landen op al dan niet corrupte wijze zouden hebben geprobeerd besluiten te beïnvloeden. Het zou onder meer gaan om Armenië, Kazachstan, Oekraïne, Rusland en Turkije. Ik denk dat het in de eerste plaats aan de Raad van Europa is om orde op zaken te stellen. Dat is een raad die pretendeert een geweten te zijn en op de naleving van de mensenrechten toe te kijken. Als daar natuurlijk een aantal zaken mislopen, verliest de Raad van Europa elke credibiliteit.

De Vlaamse Regering kan op dat vlak niets doen. Ik neem aan dat de assemblees die daar vertegenwoordigers hebben, waar het nodig is bijkomende regels zullen opleggen. Het gaat om ethiek, om afspraken en om gedrag. Er kunnen afspraken met mandatarissen worden gemaakt om de mandaten op onberispelijke wijze te laten uitoefenen. De mandatarissen mogen zich bij het opstellen van rapporten op geen enkele manier door welke gunsten dan ook laten beïnvloeden.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord.

Rik Daems (Open Vld): Mijnheer Kennes, ik wil me hier even bij aansluiten. Zoals u weet, ben ik leider van de Belgische delegatie in de Raad van Europa. Namens de Senaat maken vier leden van het Vlaams Parlement deel uit van de Raad van Europa. Het dossier dat u naar voren hebt gebracht, vormt het onderwerp van een uitgebreid onafhankelijk onderzoek. De vier leden van het Vlaams Parlement worden hierin niet vernoemd. Er is een ander lid van de Belgische delegatie dat wel is vernoemd, maar als voorzitter van de Belgische delegatie heb ik vorig jaar reeds de nodige stappen gezet, zodat de betrokkene niet langer deel uitmaakt van de Belgische delegatie.

Een bijkomend element is dat de Commissie Reglement van de Raad van Europa, waar ik als fractieleider van een politieke groep deel van uitmaak, het rapport ter harte heeft genomen. Enkele weken geleden zijn een aantal leden voor twee jaar uit hun rechten ontzet. Ze hebben geen stemrecht meer, mogen geen rapporten meer schrijven en mogen geen verkiezingen meer observeren. Een lid, de voormalige voorzitter van de Raad van Europa, de heer Agramunt uit Spanje, is voor tien jaar uit zijn rechten ontzet. Als gevolg hiervan heeft hij ondertussen ontslag genomen uit de Raad van Europa.

Dit zijn uiteraard onoorbare praktijken. Zijn die praktijken beperkt gebleven tot de mensen die worden genoemd in het onafhankelijk rapport, dat door een aantal rechters is opgesteld? We kunnen hopen dat het zo is. Zal er alles in staan? We weten het niet, maar we zijn wel vrij zeker dat de belangrijkste feiten in het rapport naar boven zijn gekomen. Alle betrokken leden van de Raad van Europa zijn door de Raad van Europa zelf gehoord. In voorkomend geval hebben ze serieuze sancties gekregen. Dit is weliswaar steeds gebeurd in de context van een code of conduct, want alle gerechtelijke elementen vallen natuurlijk niet onder de bevoegdheid van eender welke assemblee. Er zijn ook andere landen vernoemd. Ik ga ervan uit dat de limieten van lobbying wel eens worden overschreden. Of er een apart onderzoek van de Raad van Europa zal komen, zal in de loop van de komende weken worden bekeken.

De conclusie die ik hieruit trek, is iets wat ik al heel lang in parlementen zeg. Ik spreek nu over enkele decennia. Er zou een of ander kader moeten zijn. Iemand die zijn mening over een dossier kwijt wil, moet dat binnen dat kader kunnen doen. Als een volksvertegenwoordiger door niemand in verband met een dossier wordt benaderd, moet hij zich ongerust maken, want dan is niemand in hem geïnteresseerd. Dit moet binnen limieten gebeuren. In die zin denk ik dat de Raad van Europa nu een initiatief zal nemen, een beetje zoals in het Europees Parlement is gebeurd.

Een lobbyregister zou het mogelijk maken te zien wie volksvertegenwoordigers in de context van de uitoefening van hun mandaat zien. Ze moeten dit dan melden. Dat is een kwestie van een agenda bij te houden. Op die manier wordt het eigenlijk vrij gemakkelijk. Indien iemand niet in het register staat of indien de betrokken volksvertegenwoordiger niet meldt dat hij iemand in de context van een dossier heeft gezien, kunnen we ervan uitgaan dat een bepaalde lijn wordt overschreden.

Persoonlijk denk ik dat dit voor de Raad van Europa een opportuniteit is, hoe bizar dat ook moge klinken. Uiteindelijk staat de Raad van Europa voor de mensenrechten, de rechtsstaat en de democratie, maar dit is een opportuniteit om zeer strikte regels te ontwerpen die de raad al zeer lang op zichzelf had moeten toepassen. De instelling bestaat zeventig jaar, en dan vrees ik dat er wel eens wat vervaging van de zeden komt. Het kan een opportuniteit zijn om een sjabloon op te stellen die misschien of zelfs wellicht als model kan dienen voor andere parlementen. Het is niet meer dan normaal dat mensen in hun functie worden gecontacteerd, maar dit moet uiteraard binnen een aantal limieten gebeuren. Die limieten moeten zeer stringent en in volle transparantie worden vastgelegd.

Mijnheer Kennes, dat is de bijkomende informatie die ik nog even wil meegeven. Desgevallend wil ik gerust die rapporten overmaken. Aangezien hierbij geen enkel lid van het Vlaams Parlement is betrokken dat als senator in de Raad van Europa zetelt, lijkt dit me niet echt relevant. Ik dank u voor uw vraag om uitleg. Als gevolg hiervan zou er misschien een initiatief kunnen komen met betrekking tot de vraag hoe lobbying wordt aangepakt.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, ik dank u voor alle toelichtingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.